

Ἐν Ὀλύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 6, Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2018

Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Δρώμενα του Δικτύου
- Ιστορικά θέματα
- Καλλιτεχνικά θέματα
- Κοινωνιολογικά θέματα
- Λαογραφικά θέματα

- Παιδαγωγικά θέματα
- Λογοτεχνικά θέματα
- Σατιρικά θέματα
- Υγεία, Οικολογία, Περιβάλλον

Ξ ρ Θ λ ύ μ π ω

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό
περιοδικό

Ιδιοκτησία:

Δίκτυο Καλλιτεχνών και
Επιστημόνων για την ανάπτυξη
της Επαρχίας Ελασσόνας,

Εκδότης: Κων/νος Σαχινίδης,

Πρόεδρος του Δικτύου

Έδρα: Ελασσόνα, 6ης

Οκτωβρίου 84, 40200

Διεύθυνση Σύνταξης:

Ελένη Μπλιούμη

Συντακτική Επιτροπή:

Βασίλης Ζαρζώνης

Ελένη Μπλιούμη

Σπύρος Μπούμπα

Κορίνα Πάντου

Κων/νος Σαχινίδης

Φιλολογική επιμέλεια:

Βασίλης Ζαρζώνης

Δημιουργική επιμέλεια -

Σελιδοποίηση:

Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:

Αθανάσιος Αδάμου

Αθηνά Βαρσαμή

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομική Σύμβουλος:

Αναστασία Χαιρετίδου

Πληροφορίες:

Κων/νος Σαχινίδης 6973591587

ksachinides@yahoo.gr

Ελένη Μπλιούμη 6976832232

mparasio@otenet.gr

Διεύθυνση: 6ης Οκτωβρίου 84

40 200 Ελασσόνα

Σημείωση σύνταξης:

- Επιτρέπεται η ελεύθερη
άντληση στοιχείων, αρκεί
να αναφέρεται η πηγή
και ο συγγραφέας
- Οι συγγραφείς των άρθρων
φέρουν την ευθύνη
για τις απόψεις τους

Σημείωμα του εκδότη

Το τεύχος αυτό περιλαμβάνει μια ποικιλία θεμάτων με έμφαση σε πολιτικά, ιστορικά, φιλολογικά, λογοτεχνικά και, κυρίως, σε παιδαγωγικά θέματα.

Ειδικότερα, στις πρώτες σελίδες του περιοδικού μας παρουσιάζεται η σύντομη βιογραφία ενός ιστορικού προσώπου, όπως είναι ο θρυλικός ήρωας του Ελληνοϊταλικού Πολέμου 1940-1941, ο Ταγματάρχης Μπαλντούμης Ιωάννης, ο οποίος δυστυχώς δεν προβλήθηκε σχεδόν καθόλου στην βιβλιογραφία και παραμένει άγνωστος για το ευρύ αναγνωστικό κοινό.

Επίσης, ενυπάρχει και το άρθρο του κ. Β. Ζαρζώνη όπου γίνεται εκτενής συγκριτική αναφορά στους δημοκρατικούς θεσμούς της αρχαίας Ελλάδας και στην Ενωμένη Ευρώπη, με προσέγγιση των συνεπειών των ιστορικών εξελίξεων που διαμορφώθηκαν μέχρι την σημερινή εποχή.

Ένα άλλο πολύ ενδιαφέρον άρθρο είναι και αυτό του παιδοψυχιάτρου Γιάννη Σιγάλα, το οποίο αναφέρεται διεξοδικά στην γενική έννοια της κρίσης ως αναπόδραστο στοιχείο της εξέλιξης του Προσώπου, της Οικογένειας, της Κοινωνίας και αναλύει τις επιδράσεις που προκαλούν οι διάφορες κοινωνικο-οικονομικές κρίσεις στην υγεία του ανθρώπου.

Με την ψυχική υγεία του παιδιού ασχολείται το άρθρο του εκπαιδευτικού

Σπύρου Μπούμπα, στο οποίο αναλύονται οι διάφορες φάσεις ανάπτυξης του ανθρώπου από την βρεφονηπιακή ηλικία μέχρι την ολοκλήρωση του ανθρώπου. Όμως με το παιδί ασχολείται και η εκπαιδευτικός Ελένη Μπλιούμη, η οποία αναφέρεται εκτενώς σε ένα από τα πλέον σύγχρονα παιδικά προβλήματα, όπως είναι η επιθετική συμπεριφορά των παιδιών στο σχολείο (Bullying), και προτείνει ορισμένους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού.

Με την δια βίου εκπαίδευση του ανθρώπου ασχολείται και το μικρό αλλά περιεκτικό άρθρο της Νίκης Σερσέμη-Κυριακίδη, όπου δίνεται βαρύνουσα σημασία στο διάβασμα που πρέπει να γίνεται σε όλη τη ζωή.

Φιλολογικού χαρακτήρα είναι το άρθρο της Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα, που φέρει τον τίτλο «Ο έρωτας ως διονυσιακή ροπή και δύναμη κοσμογονική», το οποίο αναφέρεται στις διάφορες μορφές του έρωτα με εκτενείς αναφορές στο λυρικό ποίημα του Βιντσέντζου Κορνάρου «Ερωτόκριτος».

Τέλος στο περιοδικό υπάρχουν διάσπαρτα ποιήματα διαφόρων Ελασσονιτών ποιητών και γίνεται αναφορά στις διάφορες δραστηριότητες του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την Ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας, όπως είναι οι Γιορτές Λόγου και Τέχνης 2018 και η διημερίδα με θέμα «Ιστορικά γεγονότα και μαρτυρικά χωριά της περιοχής Ελασσόνας».

Ανακοίνωση

Το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας και η Ένωση Λογοτεχνών Βορείου Ελλάδος, λόγω των κοινών ενδιαφερόντων τους σε πολιτιστικά, λογοτεχνικά, παιδαγωγικά, ιστορικά θέματα, ξεκινούν συνεργασία διοργανώνοντας στο μέλλον εκδηλώσεις για τον πολιτισμό, καθώς και ενέργειες για προώθηση της λογοτεχνίας, εκδρομές, παρουσιάσεις βιβλίων και

άλλων κοινών δράσεων, για την προβολή του πνευματικού και καλλιτεχνικού έργου του τόπου.

Τα λογοτεχνικά περιοδικά των συλλόγων είναι: Έν Ολύμπω και Μουσών Μέλαθρον αντίστοιχα. Εκπρόσωπος της Ε.Λ.Β.Ε στην επαρχία Ελασσόνας είναι η κ. Μπλιούμη Ελένη. Εκπρόσωπος του Δικτύου στη Θεσσαλονίκη είναι η κ. Στρίγκου-Καρκανιά Δέσποινα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

✓ Σημείωμα του εκδότη	2	✓ Γιορτές Λόγου και Τέχνης 2018	9
✓ Ανακοίνωση	2	✓ Η επιθετική συμπεριφορά των παιδιών στο σχολείο (Bullying), της Ελένης Μπλιούμη	10
✓ «Ταγματάρχης Μπαλντούμης Ιωάννης, ο θρυλικός ήρωας του Ελληνοϊταλικού Πολέμου 1940-1941», του Κώστα Γ. Σαχινίδη	3	✓ Το Μπιχτέσι, του Αλέξανδρου Παρλάντζα	11
✓ Οι δημοκρατικοί θεσμοί της αρχαίας Ελλάδας και η Ενωμένη Ευρώπη, του Βασίλη Ζαρζώνη	4	✓ Ο έρωτας ως διονυσιακή ροπή και δύναμη κοσμογονική, της Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα	12
✓ Εκπαίδευση σε όλη τη ζωή και Διάβασμα, της Νίκης Σερσέμη - Κυριακίδη	6	✓ Παρουσίαση του βιβλίου "Λαϊκή ποίηση από την επαρχία Ελασσόνας" στην Ελασσόνα και στη Λάρισα	14
✓ Η κρίση σαν αναπόδραστο στοιχείο της εξέλιξης του Προσώπου, της Οικογένειας, της Κοινωνίας. Τρόποι διαχείρισης-αξιοποίησης, του Γιάννη Σιγάλα	7	✓ Θέλω να μοιάσεις, της Κορίνας Πάντου	14
✓ Φάσεις της ψυχικής ζωής του παιδιού, του Σπύρου Μπούμπα	8	✓ Παγκόσμια ημέρα βιβλίου, της Ελένης Μπλιούμη	15
		✓ Αραδοσίβια 2018	16

Ταγματάρχης Μπαλντούμης Ιωάννης, ο θρυλικός ήρωας του Ελληνοϊταλικού Πολέμου 1940-1941

Συνεχίζοντας την παρουσίαση γνωστών και αγνώστων αγωνιστών της λευτεριάς από την ευρύτερη περιοχή της Ελασσόνας παρουσιάζουμε τον Ταγματάρχη Μπαλντούμη Ιωάννη που πολέμησε στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του 1940-1941 και έγραψε ένδοξες σελίδες στην Ιστορία της Ελλάδας ως ένας πραγματικός ήρωας.

Ο Ταγματάρχης Μπαλντούμης Ιωάννης γεννήθηκε το 1893 στην Σαμαρίνα Γρεβενών αλλά η μόνιμη κατοικία του ήταν στο Πραιτώρι Ελασσόνας. Πολέμησε στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στο Μακεδονικό Μέτωπο, στην Μικρασιατική εκστρατεία και στον Ελληνο-Ιταλικό Πόλεμο, στο Αλβανικό Μέτωπο. Από το 1914 κατατάχθηκε στον ελληνικό στρατό στο 32ο Σύνταγμα Πεζικού (Σ.ΠΖ), ως κληρωτός, αλλά συνέχισε να υπηρετεί την Πατρίδα ακολουθώντας μια σταθερή στρατιωτική πορεία και βαθμολογική ανέλιξη, που έφθασε μέχρι τον βαθμό του Ταγματάρχη.¹

Τον Ιανουάριο του 1915 έγινε Δεκανέας και στις 18-8-1915 ονομάστηκε έφεδρος Ανθυπολοχαγός. Με τον βαθμό αυτό έλαβε μέρος στις μάχες του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, στο Μακεδονικό Μέτωπο εναντίον των Γερμανο-Βουλγάρων. Ιδιαίτερα πολέμησε και διακρίθηκε στις μάχες που έγιναν στις 17 Μαΐου 1918 εναντίον των Βουλγάρων στην περιοχή του Σκρά, δυτικά του ποταμού Αξιού, καθώς και στις 18 και 19 Σεπτεμβρίου 1918, στην παραλίμνια περιοχή της Δοϊράνης.²

Συμμετείχε στο ελληνικό εκστρατευτικό σώμα στη Μικρά Ασία (2/5/1919- 5/9/1922) και τον Ιούνιο του 1919 πήρε προαγωγή στον βαθμό του έφεδρου Υπολοχαγού ενώ τον Αύγουστο του 1922 έγινε έφεδρος Λοχαγός.

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή, τον Μάρτιο του 1924 έγινε μόνιμος Λοχαγός και υπηρέτησε σε διάφορες μονάδες στην Ελλάδα.

Από τον Σεπτέμβριο του 1929 μέχρι τον Μάρτιο του 1930 φοίτησε στην Σχολή Εφαρμογών Πεζικού και κατόπιν τοποθετήθηκε στο Φρουραρχείο Λάρισας και στο 4ο Σύνταγμα Πεζικού (ΣΠ), όπου υπηρέτησε μέχρι τις 27 Ιουνίου 1935, οπότε αποστρατεύθηκε με τον βαθμό του Ταγματάρχη.

Πριν από το 1940, επανήλθε στις τάξεις του στρατού, ως έφεδρος εκ μόνιμων Ταγματάρχης, και συμμετείχε στον Ελληνο-Ιταλικό Πόλεμο του 1940-1941, αρχικά ως σύνδεσμος της 1ης Θεσσαλικής Μεραρχίας και της 1ης Ταξιαρχίας με το Β΄ Σώμα Στρατού.

Στις 11-1-1941 ανέλαβε τη Διοίκηση στο 3ο Τάγμα ΠΖ του 4ου Συντάγματος ΠΖ (Λάρισας) και στις 2/2/1941 ανέλαβε Διοικητής του Υποσυγκροτήματος Κιάφε Λούζιτ.³

Με την αριθμ. 5794/6-2-1941 διαταγή της 1ης Μεραρχίας ορίστηκε, προσωρινά, διοικητής του 7ου Συντάγματος Πεζικού αλλά στις 11-2-1941 επανήλθε στο 3ο Τάγμα ΠΖ του 4ου Συντάγματος ΠΖ, όπου παρέμεινε ως Διοικητής μέχρι τις 14-3-1941.

Πολέμησε στην πρώτη γραμμή του αλβανικού μετώπου και διακρίθηκε ιδιαίτερα στις πολεμικές επιχειρήσεις του ελληνικού στρατού. Εκεί οργάνωσε τις οχυρωματικές θέσεις του στρατού στο Μαζιάνι και στην τοποθεσία Κιάφε Λούζιτ του υψώματος 731 της οροσειράς Τρεμπεσίνας, όπου αναδείχθηκε ένας πραγματικός ήρωας.⁴

Μετά τη λήξη του πολέμου και την επιστροφή του στο Πραιτώρι, δέχθηκε ισχυρές πιέσεις και βασανιστήρια από τους συγχωριανούς του Λεγεωνάριους αλλά αυτός αρνήθηκε επίμονα να συμπράξει μαζί

τους κατά της πατρίδας.

Στις 20-7-1941 τον συνέλαβαν οι Ιταλοί στο σπίτι του, μετά από προδοσία Λεγεωνάριων, και το ιταλικό στρατοδικείο της Ναυπάκτου τον καταδίκασε σε θάνατο. Πέθανε στις 4-6-1942, στο Πολιτικό Νοσοκομείο της Λάρισας, λόγω των βασανιστηρίων που είχε υποστεί.⁵

Για τα ηρωικά του κατορθώματα ο ελληνικός στρατός του απένειμε τα πιο κάτω μετάλλια: Πολεμικός Σταυρός, Αριστείον Ανδρείας και Διασυμμαχικό. Επίσης η Ακαδημία Αθηνών, τον μνημονεύει στον τόμο που εκδόθηκε για τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μεταξύ των αξιωματικών που διακρίθηκαν ως επικεφαλής νικηφόρων τμημάτων.⁶

Σημειώσεις:

1. Γ.Μ. Τζουβαλάς, *Το ύψωμα 731, Μάρτιος-Απρίλιος 1941, Εταιρία Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας, εκδόσεις ΠΕΛΑΣΓΟΣ Ι.Χρ. Γιαννάκινα, Αθήνα 2017, σ. 231*

2. 1. Γ.Μ. Τζουβαλάς, *ό.π.*

2. Χαρίλ. Γεράσης, «ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΛΝΤΟΥΜΗΣ. Ο «ήρωας» της Τρεμπεσίνας», περιοδικό Σαμαρίνα, τεύχος 05 (Χειμώνας 2008)

3.1. Γ.Μ. Τζουβαλάς, *ό.π.*

2. Χαρίλ. Γεράσης, *ό.π.*

4.1. Δ.Β. Κολλάτος, *Ημερολόγιον, Λάρισα 23-11-1986, αδημοσίευτο, σ.43*

2. Αλ. Εδιπίδης, *Ιστορία του ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1940-1941, σ.477,491, 487,505*

3. Θ.Α. Νημάς, *Η συμβολή των Θεσσαλών στο έπος του 1940-41/http://elliniki-gnomi.eu*

5. 1. Δ.Β. Κολλάτος, *ό.π., σ. 43*

2. Θ.Α. Νημάς, *ό.π.*

3. Δαμ. Αχ. Βουλγαράκης, *Αλβανία, με το 4ο Σύνταγμα Πεζικού, Προσωπικές αναμνήσεις απ' τον πόλεμο, Λάρισα 1983, σ.66*

4. Στ.Αστ. Παπαγιάννης, *Τα παιδιά της Λύκαινας, εκδόσεις Σοκόλη, Λάρισα 1998, σ.61*

6.1. Χαρίλ. Γεράσης, *ό.π.*

2. Ακαδημία Αθηνών/Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας, *Η συμμετοχή της Ελλάδος στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Αθήνα 1996, σ.80*

3. Γ.Μ. Τζουβαλάς, *ό.π., σ.192-193*

Περισσότερες σχετικές πληροφορίες και εκτενής βιβλιογραφία υπάρχουν στο επόμενο ηλεκτρονικό περιοδικό της Αεροπορικής Επιθεώρησης του Αυγούστου 2018, στο τεύχος 113.

Κώστας Γ. Σαχινίδης

Οι δημοκρατικοί θεσμοί της αρχαίας Ελλάδας και η Ενωμένη Ευρώπη

Αν η επιστήμη πετύχει ποτέ να βρει το μέσο που σπάζοντας το φράγμα του χρόνου θα μας μετέφερε πίσω στο παρελθόν θα τρέχαμε χωρίς άλλο με συγκίνηση να παρακολουθήσουμε μια συνεδρίαση στην «Εκκλησία του Δήμου», μια αγόρευση ενός ρήτορα στην Αρχαία Αγορά ή μια παράσταση τραγωδίας στο θέατρο του Διόνυσου. Θα μέναμε μαγεμένοι κοιτάζοντας την κατασκευή του Παρθενώνα υπό τις οδηγίες του Ικτίνου και του Καλλικράτη ή θα στεκόμασταν έκθαμβοι μπρος στο εργαστήρι του γλύπτη Φειδία.

Του Βασίλη
Ζαρζώνη
φιλόλογου

Σίγουρα όμως μπροστά στη θέαση αυτών των πνευματικών, πολιτιστικών και υλικών επιτευγμάτων είναι εύκολο ο καθένας ν' αναλογιστεί ότι όλα αυτά είναι καρπός των δημοκρατικών θεσμών που γεννήθηκαν και έζησαν στην Αρχαία Ελλάδα.

Αυτοί οι θεσμοί άλλοτε παγιωμένοι, άλλοτε καταρρακωμένοι μέσα στο πέρασμα του χρόνου και των εποχών, παραμένουν και αποτελούν τον καταστατικό χάρτη κάθε πολιτειακής οργάνωσης φιλοτεχνώντας ιδανικό πρότυπο ανθρώπου και πολιτείας μέσα σε απόλυτη αυτάρκεια και ευδαιμονία.

Οι ιδέες αυτές πέρασαν μέσα στην ιστορία σηματοδοτώντας την Αναγέννηση και τον Διαφωτισμό μέχρι που στο κατώφλι του αιώνα μας κατέληξαν να καθοδηγούν και τα βήματα της Ενωμένης Ευρώπης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ολοκλήρωση, στόχος και όραμα τόσο και τόσο γενεών αρχίζει σιγά-σιγά να γίνεται πραγματικότητα.

Η ιστορία της Ευρώπης ξαφνιάζει και γοητεύει. Παρά τους συνεχείς αγώνες κατακτήσεις και μεταθέσεις συνόρων, που δυσκόλευαν την κοινή ζωή, καθιερώθηκαν ιδέες και ιδανικά που διαμόρφωσαν το συνολικό ευρωπαϊκό χώρο. Το δημοκρατικό πολίτευμα που κληροδοτήθηκε από τους Έλληνες αποτελεί καθοριστική βάση του Ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Ο προσανατολισμός της Ενωμένης Ευρώπης βασίζεται στην πολύπλευρη και ασταμάτητη ανταλλαγή. Παρά την ποικιλία των γλωσσών και των περιφερειακών διαλέκτων, οι γνώσεις των φιλόσοφων και των επιστημόνων απλώνονται σ' όλο τον Ευρωπαϊκό χώρο και αλληλοεπηρεάζονται. Για παράδειγμα οι ζωγράφοι και γενικά όλοι οι καλλιτέχνες συναντώνται πέρα απ' τα σύνορα για να μάθουν άλλες τεχνικές και να ανταγωνιστούν μεταξύ τους.

Αλλά και η θεατρική παράσταση δράματος η οποία ήταν αντιπροσωπευτική επιπόνηση του Αρχαίου πνεύματος, είχε τον ίδιο σκοπό και το ίδιο αποτέλεσμα: ένωνε τον κόσμο από όλη την Ελλάδα και δημιουργούσε σχέσεις, τόσο διαπροσωπικές, όσο και συναλλακτικές.

Παντού στην Ευρώπη βρίσκονται τεκμήρια αυτής της συναλλαγής. Το ίδιο ισχύει για τη μουσική και την λογοτεχνία. Ευρωπαίοι συγγραφείς και ποιητές χρησιμοποιούν σύμβολα που ανατρέχουν ίδιες πηγές, την Ελληνική Μυθολογία, τους θρύλους των Βόρειων λαών, το Ευαγγέλιο.

Κάνοντας μία κριτική αναδρομή στην Αρχαία Ελλάδα

βλέπουμε πως η ύπαρξη δημοκρατικών θεσμών δεν είναι παρά η βιτρίνα μιας οικονομικής ευμάρειας.

Όπως σε κάθε πολιτιστικό εικοδομήμα ο παράγων Οικονομία είναι ασφαλιστική δικλίδα για ένα υψηλό επίπεδο ζωής, έτσι και στο Αρχαιοελληνικό, η οικονομική άνεση βέβαια με το ερευνητικό πνεύμα, τη διαρκή δραστηριότητα και την ομαδική προσπάθεια επέφερε χωρίς αμφισβήτηση την πρόοδο και την ευημερία.

Η κατάκτηση του εμπορίου, η κυριαρχία στη θάλασσα και οι συμμαχικές συγκροτήσεις όπως των Αθηνών για παράδειγμα έδιναν δύναμη και αίγλη στο Αθηναϊκό κράτος-πόλη.

Η κάρπωση όμως των αγαθών δεν είναι πάντα «Μάννα εξ ουρανού» αλλά είναι αποτέλεσμα επίπονων προσπαθειών, δραστηριότητας θάρρους και αισιοδοξίας.

Η συσχέτιση του Αθηναϊκού Μεγαλείου κατά των «Χρυσούν αιώνα» του Περικλή με την Ευρωπαϊκή κοινότητα ευσταθεί στο σύνολό της: γιατί και στις δύο περιπτώσεις συναντάμε το ίδιο υπόβαθρο για την ευημερία. Άνθρωποι ενωμένοι, δημιουργικοί, με όραμα και ανησυχίες, ακούραστοι με αισιόδοξο φρόνημα.

Η Αρχαία Αθήνα έγινε «Σχολείο της Ελλάδος», πρότυπο μίμησης τρόπου ζωής. Το επίτευγμα αυτό οφείλεται με πάμπολλες συγκυρίες. Εκτός απ' την οικονομική που θίχθηκε παραπάνω υπάρχει και ο προσωπικός χαρακτήρας των Αθηναίων που επιτρέπει την επαφή μ' άλλα κράτη, την επικοινωνία και την ανταλλακτικότητα. Η Αθηναϊκή κοινωνία ανοιχτή σε διάλογο και νεοτερισμούς δέχονταν τις θετικές επιρροές άλλων κρατών.

Αξίζει να σκεφτεί κανείς ότι η Σπάρτη παρήκμασε χάρη στο κλειστό σύστημα δομών της κοινωνίας της και στο σοβινιστικό κλίμα που διακατείχε το πολιτειακό της σύστημα.

Γι' αυτό ακριβώς, μη μπορώντας να δεχτεί επιδράσεις, να πάρει θετικά μηνύματα και να διδαχτεί, αυτοκτόνησε μέσα στη μοναξιά της. Ενώ η Αθήνα ερχόμενη σ' επαφή με όλον τον κόσμο επωφελούμενη, απ' τα διάφορα μηνύματα και θετικά χαρακτηριστικά άλλων πολιτισμένων μεγαλούργησε και πρωτοστάτησε δημιουργώντας ένα ανεπανάληπτο πολιτισμό.

Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκε ένα πολιτειακό σύστημα που σκοπό είχε ν' ανεβάσει, το πνευματικό και οικονομικό υπόβαθρο των πολιτών του και να δημιουργήσει Άριστους πολίτες που θα χαίρουν και θα απολαμβάνουν τα αγαθά ενός ευνοούμενου κράτους. Παρόμοια λοιπόν και στις μέρες μας η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μέσα από τα όργανά της δρομολογεί κοινή δράση κρατών-μελών. Η στενά εθνολογικά πορεία κάθε κράτους οδήγησε πάντα στο παρελθόν σε προκαταλήψεις και διαφορές.

Αυτό δεν είναι δυνατόν όταν οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχουν συνείδηση των κοινοτικών συμφερόντων που αποδέχονται ένα κοινό μέλλον, ώστε οι πολιτικοί να δρουν, να ενεργούν διαφορετικά, κατ' εντολή των πολιτών.

Ευρωπαϊκή Ένωση τότε μόνο θα υπάρξει όταν ξεπεραστούν αντιθέσεις που διατηρούνται συχνά κατά τρόπο τεχνητό, και με από κοινού προσοχή στις ιδιομορφίες κάθε

χώρας, θα γίνει λόγος περισσότερο γι' αυτά που ενώνουν τους Ευρωπαίους παρά γι' αυτά που τους χωρίζουν.

Κι όμως μέσα στα σπλάχνα αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ολοκλήρωσης βρίσκεται ο μεγάλος κίνδυνος της αλλοτρίωσης και της παρακμής. Στην ανταλλαγή πολιτισμών ηθών και εθίμων ή νοοτροπιών, διαφορετικά σε κάθε λαό της Ευρώπης, η προσπάθεια επικοινωνίας καταντά στείρα δουλική απομίμηση αταίριαστων στοιχείων κι όχι μια ορθά επιλεκτική ενέργεια ανύψωσης του επιπέδου κάποιου κράτους από μια μεταφορά κουλτούρας και πολιτισμού.

Έτσι λοιπόν παρατηρήθηκε και παρατηρείται το στοιχείο της παρακμής. Λαοί ολόκληροι αφανίζονται, παραδόσεις αιώνων και δόξες καταπατούνται και λησμονούνται στ' όνομα του εκπολιτισμού, εκφυλίζεται ο εθνολογικός χαρακτήρας κάποιου κράτους στο όνομα του εκπολιτισμού και στο όνομα της δήθεν προόδου χάνεται η ταυτότητα του ατόμου-πολίτη στ' όνομα του μοντέρνου Ευρωπαϊκού.

Τέτοια φαινόμενα σημάδεψαν την εποχή μας. Η καταρράκωση των ηθών και εθίμων από μοντέρνες «ευρωπαϊκές» εισαγόμενες τελετουργίες, η απουσία σεβασμού σε ιδανικά και αξίες, που για να κατακτηθούν χύθηκε αίμα και έγιναν θυσίες.

Η αντικατάσταση του παραδοσιακού με το Ευρωπαϊκό «μοντέρνο» επέφερε την αλλοτρίωση ανάμεσα στους πολίτες της χώρας. Σήμερα οι Νεοέλληνες δεν νιώθουν τόσο Έλληνες εθνικά υπερήφανοι για την ταυτότητά τους, αφού και την παράδοση αγνοούν και τείνουν να χάσουν τη φυλετική τους ταυτότητα.

Μια τέτοια θλιβερή κατάσταση κατ' επέκταση εγκυμονεί και άλλους κινδύνους: Όντως αυτός ο λαός σε τέτοια εθνική παρακμή, ο οποιοσδήποτε εχθρός που επιβουλεύεται την εθνική ανεξαρτησία ή την εδαφική ακεραιότητά του, βρίσκει έδαφος και καλλιεργεί το σκοπό του με απρόβλεπτα αποτελέσματα.

Φωτεινό παράδειγμα η προσπάθεια σπύλωσης της ιστορίας απ' τους γείτονές μας, διαστρέβλωσή της με τη δημοσίευση ψευδών χαρτών κ.λπ., καθώς και υπονόμηση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων με στόχο τη σύγχυση της κοινότητας και τη δημιουργία εντυπώσεων εις βάρος μας.

Όμως για μια ακόμη φορά η ενότητα των Ελλήνων και η μαχητική απάντηση προς τους πάντες, εταίρους και μη, αποστόμωσε τις λασπολογίες εναντίο μας, δείχνοντας ότι ο Ελληνικός λαός έχει βαθιές ρίζες και ότι είναι αδύνατο να διαβρωθεί.

Από τα παλιά ακόμη χρόνια η Σημαία μας σύμβολο του βαθυγάλαζου πελάγους, που περιβρέχει τη χώρα μας, και της αγνότητας της Ελληνικής ψυχής, δείχνει τη δόξα των προγόνων και οριοθετεί το χρέος των προγόνων.

Τέτοια σύμβολα καμία Ένωση και αφομοίωση πολιτισμού δεν θα μπορέσει να διαλύσει και ν' αφανίσει γιατί παρουσία τους στα βάθη της ιστορίας είναι αναγκαία για την ίδια μας την ύπαρξη ως λαός.

Η ελευθερία στην Αρχαία Ελλάδα ήταν δικλείδα ασφαλείας των δημοκρατικών θεσμών.

Στην ολοκληρωμένη πολιτεία του Χρυσού Αιώνα του Περικλή η ελευθερία είναι ο συνδυασμός γνήσιας δημοκρατίας και αληθινής αξιοκρατίας. Δεν υπάρχει ασυδοσία και τυραννική επιβολή της πλειοψηφίας στη μειοψηφία. Η προσωπική ελευθερία όλων είναι απαραβίαστη. Επίσης υπάρχει υπακοή στους νόμους και στους άρχοντες.

Υπάρχουν οι άγραφοι νόμοι η παράβαση των οποίων φέρνει ντροπή και αποκλεισμό απ' την κοινωνική ομάδα. Η μέσα στα όρια και στους κανόνες ελευθερία μπορεί να εγγυηθεί την ισορροπία της σημερινής Ενωμένης Ευρώπης,

Ο Περικλής αγορεύει στην Πνύκα, τοιχογραφία του Philipp von Foltz στο Maximilianeum Palace Μονάχου (<http://wikipedia.org/wiki/Περικλής>)

την ειρηνική συνύπαρξη και μεγάλο επίπεδο παραγωγής πολιτισμού.

Όπως στην Αρχαία Ελλάδα κάποιοι «Άριστοι» σαν τον Περικλή, τον Αλκιβιάδη, τον Θεμιστοκλή, τον Πλάτωνα, ή τον Σωκράτη, έτσι και στην προσπάθεια που κάνει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι εύλογο να πρωτοστατούν οι προσωπικότητες που αναδεικνύονται στους κόλπους κάθε κράτους-μέλους.

Παρακολουθώντας κανείς μια συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, θυμάται αυτόματα τη σύνθεσης του Αρείου Πάγου ή της Ηλιαίας ή μια συνάθροιση στη Βουλή των Πεντακοσίων.

Βασικό χαρακτηριστικό κοινό και στις δύο περιπτώσεις, η αντιπροσωπευτική σύνθεση του εκπροσωπευτικού σώματος των Βουλευτών στα Σώματα εξουσίας. Αναλογιζόμενοι τη διαδικασία άσκησης της πολιτικής Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και τους μηχανισμούς λειτουργίας ο νους μας γυρίζει και πάλι στην Αθήνα του Περικλή.

Ο Περικλής ήταν ένας από τους Δέκα στρατηγούς που εκλεγόταν κάθε χρόνο. Ήταν μια προσωπικότητα κύρους και δύναμη επιβολής που ποτέ όμως δεν ξεπέρασε τα όρια της δημοκρατίας. Βέβαια έκανε ότι αυτός σκεφτόταν αλλά με την έγκριση των Αθηναίων: «οι δε δημόσια τοις λόγοις ανεπίθοντο». Πάντα όμως διαλέγονται με το λαό, όταν έπειθε προχωρούσε όταν δεν έπειθε δεχόταν τις αποφάσεις της Εκκλησίας του Δήμου.

Η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ο καταμερισμός και η χρονικά κυκλική άσκηση της εξουσίας απ' τα μέλη, η αντιπροσώπευση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απ' τους εκλεγμένους και τους εκλεκτούς των πολιτών είναι μια άλλη μορφή της πια Αθηναϊκής Δημοκρατίας.

Οι λόγοι των πολιτικών αρχηγών των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θυμίζουν δημηγορίες της Κλασικής Αρχαιότητας.

Είναι αγορεύσεις ξεχωριστών ατόμων με ιδιαίτερες πολιτικές ικανότητες που με τα λόγια τους επιτυγχάνουν μία ψυχολογική διείσδυση απευθυνόμενα στις καρδιές αλλά και στο νου των πολιτών.

Παρά τα, όχι αξεπέραστα όμως, προβλήματά της η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μέσα από μια καθαρά ανθρωπολογική θεώρηση εξυπηρετεί κάποιους ευγενείς στόχους: θέλει οι λαοί της μετά από παράλογους πολέμους να ζήσουν ειρηνικά και φρονεί ότι την ειρήνη θα την εγγυηθεί καλύτερα μία δεσμευτική συνεργασία με επινοημένες διακριτικές συμφωνίες.

Τρανταχτό παράδειγμα η δυναμική αποφασιστική παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε φλέγον πρόβλημα γειτονικής χώρας μας που μαστίζεται από εμφύλιες διαμάχες.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν οφελή να είναι παιχνίδι στο συσχετισμό δυνάμεων της διεθνούς πολιτικής σκηνής επιθυμώντας με τη δύναμη που θα έχει να πετύχει μια καλύτερη διαπραγματική θέση.

Επίσης επιθυμεί να βελτιώσει τους όρους διαβίωσης και εργασίας των πολιτών της και μ' αυτόν τον τρόπο να εξασφαλίσει την Κοινωνική πρόοδο.

Σ' ένα χώρο που απλώνεται απ' τη Σκωτία έως την Κρήτη και απ' την Κοπεγχάγη έως το Παλέρμο, με διαφορετικές δομές και παραδόσεις, δεν είναι συχνά εύκολο να προωθούνται σκοποί και εξίσου αποτελεσματικά για όλους μέτρα. Αλλά σήμερα η σύγκλιση των αναγκών και των προσδοκιών εκτεταμένων στρωμάτων του πληθυσμού φαίνεται να είναι μεγαλύτερη απ' τις παραδοσιακές διαφορές.

Πολλά απ' τα σύγχρονα πολιτικά και οικονομικά προβλήματα δεν είναι δυνατόν πια να λυθούν στον πλαίσιο των εθνικών δυνατοτήτων.

Ήθη και θεσμοί παγιωμένοι απ' την αρχαιότητα όπως ισονομία, ισοπολιτεία, σεβασμός και παράδοση και τα ιερά αρχίζουν να είναι απαράβατοι όροι σε επιτροπές ή συσκέψεις Ευρωπαϊκής Κοινότητας που έχουν σκοπό τη σύναψη συμφωνιών ή Διακηρύξεων. Αξίζει να επιμείνει κανείς στους κινδύνους που εγκυμονεί η ανεξέλεγκτη ελευθερία, στη διακίνηση και επικοινωνία μέσα στους Κόλπους των κρατών – μελών.

Ίσως μετατρέψει την κάθε χώρα σε «ξέφραγο αμπέλι», με αποτέλεσμα μοιραία για την πορεία και επιβίωση του οποιουδήποτε κράτους ή λαού.

Έχουμε χρέος, να σεβόμαστε την παράδοση που κληρονομήσαμε και ως άξιοι συνεχιστές μιας ένδοξης ιστορίας μα μην επιτρέψουμε να διαβρωθεί ο περήφανος λαός μας απ' τις μαστιγες που τυχόν θα επιφέρει αυτή η ελευθερία και η σύγκλιση πολιτισμών.

Να μην αφήσουμε να περάσουν στοιχεία που ντροπιάζουν ή τουλάχιστον δεν ταιριάζουν στην ψυχρoσύνθεση του λαού μας όπως για παράδειγμα εισαγωγή παράξενων χωρών,

άσεμνων ενδυμασιών και άλλων εμφανίσεων που προσβάλουν ακόμη και το ανθρώπινο είδος.

Αυτή η ελευθερία που θεοποίησε η Αρχαία Ελλάδα και έκανε ένα πολισμό ν' ανδρωθεί και να μεγαλουργήσει ανεπανάληπτα, αυτή η υπέρτατη αρετή που μας κληροδοτήσαν σαν την πιο βαριά παρακαταθήκη οι πρόγονοί μας αυτήν έχουμε το χρέος να τη διατηρήσουμε ακέραια χωρίς παρεκτροπές και υπερβάσεις.

Είναι ανάγκη οι θεσμοί της δημοκρατίας που άνθισε στην Ελλάδα των Κλασικών χρόνων της ιστορίας, μιας εποχής που απ' όλους θεωρείται ως θεμέλιος λίθος του οικοδομήματος που από καιρό επιθυμεί να χτίσει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Μια ευρύτερη, ειρηνική, χωρίς προβλήματα, δυναμική και οικονομική εύρωστη Ευρώπη αυτοδύναμη και προπαντός με ανθρώπινες βάσεις δημιουργίας του πολιτισμού της.

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση και ολοκλήρωση σκοπό έχει την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, την καλύτερευση των υλικών συνθηκών διαβίωσης αλλά και την υπεράσπιση της ειρήνης σ' έναν κόσμο χωρίς άγχος περιβαλλοντικά και κοινωνικά. Στοχεύει σε μια συνεργασία στους τομείς της επιστήμης, της πρόνοιας και της υγείας, καταπολεμώντας όλες της πληγές της ηπείρου μας. Αισιοδοξεί και καυχιέται ότι θέλει να χτίσει έναν πολιτισμό πρότυπο και ανάλογο του πολιτισμού που άνθισε στην Κλασική Αρχαιότητα, μ' όλες τις ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες που φέρει πάνω του ο αιώνας μας.

Ο λαός της Ηπείρου μας πέρασε πολλά έχει τουλάχιστον το δικαίωμα να απαιτεί για καλύτερες συνθήκες ζωής και του αξίζει να ζει σε μια κοινωνία άσπογη χωρίς προβλήματα, ευνοούμενη, γεμάτη ανθρωπιά και ζεστασιά.

Είναι χρέος όλων μας αργά και σταθερά να συμβάλουμε προς αυτήν την κατεύθυνση τόσο σ' ατομικό, όσο και σε συλλογικό επίπεδο χωρίς ιδιοτέλειες και προκαταλήψεις.

Σημείωση σύνταξης:

Το δημοσίευμα είναι βραβευμένη συγγραφή δοκιμίου απ' το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας με θέμα που εδόθη επ' αφορμή τη συμπλήρωση 2300 χρόνων απ' την Αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία την περίοδο 1991-1992.

Εκπαίδευση σε όλη τη ζωή και διάβασμα

Αδιαφορία και τεμπελιά για το διάβασμα είναι τα χαρακτηριστικά του τόπου μας. Τελειώσαμε δημοτικό, γυμνάσιο δεν πάμε για ανώτερες σπουδές. «Διαζύγιο» απ' το βιβλίο παίρνουμε οι περισσότεροι. Ποιον πειράζει εάν ο καθένας μας γεμίζει το κεφάλι του με όσο γίνεται περισσότερες γνώσεις. Έβλαψε ποτέ κανέναν η γνώση;

Απεναντίας βοηθάει τόσο πολύ στη ζωή. Άνθρωπος που είτε σπούδασε είτε όχι διαβάζει έστω και λίγες σειρές την ημέρα καλλιεργεί τον νου, του δίνει τροφή και δεν τον αφήνει να πάει στην αδράνεια.

Βλέπει την ζωή πιο ρεαλιστικά και προσπαθεί να την ζήσει όσο γίνεται με λιγότερο κόπο και λιγότερο πόνο.

Της **Νίκης Σερσέμη**
- Κυριακίδου
οδοντιάτρου

Μπορεί και βάζει πρόγραμμα στη δουλειά του, είναι κοινωνικός και πιο σωστός στις ενέργειες του. Έχει δική του πρωτοβουλία και εκφέρει δική του γνώμη χωρίς να παρασύρεται εύκολα.

Αν είναι εύκολο η «εκπαίδευση» να συνεχίζεται «εφ' όρου ζωής», έστω και δύο ώρες την εβδομάδα μέχρι την ώριμη ηλικία (φυσικό πιο αναγκαία για όσους δεν πήγαν Γυμνάσιο).

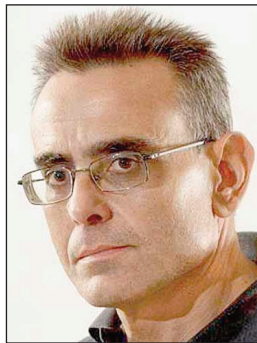
Να διδάσκεται ο άνθρωπος τεχνικά μαθήματα, για τη δουλειά του, προληπτική ιατρική και οδοντιατρική, παγκόσμια γεωγραφία, ιστορία, λογοτεχνία, μουσική, κοινωνιολογία, γυμναστική. Ίσως τότε να

μπορούσαμε να μιλάμε όλοι την ίδια γλώσσα, την ΕΛΛΗΝΙΚΗ και μάλιστα με ευκολία.

Η κρίση σαν αναπόδραστο στοιχείο της εξέλιξης του Προσώπου, της Οικογένειας, της Κοινωνίας

Τρόποι διαχείρισης – αξιοποίησης

Γεγονότα που σχετίζονται με την έννοια της «κρίσης» αναστατώνουν και ανατρέπουν συχνά τον τρόπο της ζωής μας, είτε το θέλουμε, είτε όχι. Επιπλέον, οι πρόσφατες οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες, στις οποίες περιήλθε η χώρα μας, την έχουν κάνει ιδιαίτερα επίκαιρη σαν θέμα συζήτησης τα τελευταία χρόνια.

Του Δρα Ιωάννη Σιγάλα
παιδοψυχιάτρου

Οι συζητήσεις αυτές, αλλά και κάποιες προσωπικές ανατροπές, αποτέλεσαν την αφορμή για τα επόμενα κείμενα, που δεν εστιάζουν μόνο στις συνέπειες των οικονομικών δυσκολιών στην ζωή μας, αλλά εξετάζουν και άλλες συνήθειες καταστάσεις, εξαιτίας των οποίων μπαίνουμε προσωπικά ή οικογενειακά σε κρίση και οι οποίες αποτελούν πρόκληση για υπέρβαση, αξιοποίηση και ανάπτυξη.

Θα ήθελα να σημειώσω εδώ ότι έχω διαλέξει να ασχοληθώ με τις συνηθισμένες προσωπικές μας κυρίως κρίσεις, και όχι με ορισμένες μείζονες καταστάσεις, όπως είναι οι πόλεμοι, το προσφυγικό ζήτημα κ.λπ. Η επιλογή αυτή δεν σημαίνει έλλειψη σεβασμού για τον αγώνα των ανθρώπων, που αντιμετωπίζουν τις καθοριστικές αυτές δυσκολίες, ούτε για τις προσπάθειες που κάνουν όσοι εργάζονται για να τους ανακουφίσουν. Απλά προτίμησα να αναφερθώ στις συνήθειες, καθημερινές μας δυσκολίες.

1. Ορισμοί

Στην αρχαία ελληνική γλώσσα η λέξη «κρίσις» σήμαινε την διακριτική ικανότητα, την ικανότητα δηλαδή να βλέπει κάποιος καθαρά, να ξεχωρίζει ένα πράγμα από ένα άλλο ή να το χωρίζει στα στοιχειώδη μέρη του. Σήμαινε επίσης την διαδικασία του σχηματισμού γνώμης ή της λήψης απόφασης για ένα ζήτημα. Θα μπορούσε κανείς να σκεφθεί ότι η δεύτερη αυτή ερμηνεία του όρου έρχεται σαν συνέπεια της πρώτης, αφού αυτός που κατορθώνει να διακρίνει καθαρά τα στοιχεία που συναπαρτίζουν ένα ζήτημα, αποκτά και την δυνατότητα να σχηματίζει σωστή γνώμη σχετικά με αυτό. Υπάρχουν πολλές αναφορές του όρου στην αρχαία Ελληνική γραμματεία, ο σύγχρονος όμως διεθνής ορισμός στηρίζεται στην Ιπποκρατική χρήση της έννοιας προκειμένου να περιγραφεί το κρίσιμο στάδιο μιας νόσου, το σημείο δηλαδή στο οποίο θα φανεί αν η νόσος θα εξελιχθεί στην κατεύθυνση της ίασης ή της κατάληξης του ασθενούς. Η χρήση αυτή σταδιακά κατέληξε να ταυτίζεται με την έννοια της ασθένειας καθεαυτής.

Ο διεθνής λοιπόν ορισμός της «κρίσης», που έχει ενσωματωθεί και στην γλώσσα μας, αφορά ένα γεγονός που οδηγεί ή αναμένεται να οδηγήσει σε μια ασταθή και επικίνδυνη κατάσταση, και που αφορά ένα άτομο ή μια ευρύτερη ομάδα – οικογένεια, κοινότητα, κοινωνία – είτε ακόμη ένα οικοσύστημα κ.λπ. Συνήθως οι κρίσεις θεωρούνται αρνητικές καταστάσεις στο οικονομικό, πολιτικό – κοινωνικό ή περιβαλλοντικό επίπεδο, ειδικά όταν συμβαίνουν αιφνίδια. Για παράδειγμα μιλούμε για «κρίση αξιών» σε μια κοινωνία, «ηθική κρίση», «κρίση του πολιτισμού» κ.λπ.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι κρίσεις είναι ανθρωπογενείς (π.χ. στο επίπεδο της υγείας, της οικογενειακής λειτουργίας, της οικονομίας, της πολιτικής) ή προέρχονται από φυσικά φαινόμενα, για τα οποία μπορεί να υπάρχει, ή να μην υπάρχει, ανθρώπινη ευθύνη (π.χ. μια πυρκαγιά ή ένας σεισμός αντίστοιχα). Το άτομο, η ομάδα ή, γενικότερα, ο ζωντανός οργανισμός, που βρίσκεται σε κρίση, βρίσκεται αιφνίδια στην ανάγκη να αλλάξει τον τρόπο της λειτουργίας του, αφού βιώνει την παρεμπόδιση της ομαλής εξέλιξης μιας διεργασίας, απαραίτητης για την διατήρηση της σταθερότητας του. Κάθε κρίσιμη κατάσταση λοιπόν, ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες συνιστώσες της – οικονομικές, κοινωνικές κ.λπ. - έχει και μια υπαρξιακή διάσταση

για τα άτομα που την βιώνουν.

2. Η επίδραση των κοινωνικο-οικονομικών κρίσεων στην υγεία μας

Οικονομική κρίση είναι η διαρκής και αισθητή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και ικανότητας ενός ατόμου ή μιας κοινωνικής ομάδας (οικογένειας, κοινότητας, χώρας κ.λπ.). Κάθε οικονομική κρίση ξεκινάει από μια δυσαναλογία ανάμεσα στον βαθμό παραγωγής και ζήτησης προϊόντων. Αν η παραγωγή δεν εξισορροπείται από την κατανάλωση, τότε οι επιχειρήσεις μειώνουν τον κύκλο των εργασιών τους, άρα χρειάζονται λιγότερο προσωπικό, λιγότερες πρώτες ύλες, λιγότερα μεταφορικά μέσα. Αυτό έχει σαν συνέπεια μείωση των μισθών και ανεργία, που επιδεινώνουν περισσότερο την καταναλωτική δυνατότητα του πληθυσμού, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος και η κρίση να επιδεινώνεται.

Η σημερινή κρίση ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2007 και θεωρείται ότι οφείλεται στους εξής παράγοντες: α) στην ραγδαία εξάπλωση στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου, συχνά σε αδύναμους οικονομικά δανειολήπτες· β) στην «φούσκα» στις τιμές των ακινήτων, που ακολούθησε και διευκόλυνε την υπερκατανάλωση· και γ) στην μεταφορά του οικονομικού κινδύνου από τους ισολογισμούς των τραπεζών, μέσω τιτλοποιήσεων, στο κοινό και τους επενδυτές, πολλοί από τους οποίους αγνοούσαν το ύψος του κινδύνου.

Κάθε οικονομική κρίση έχει δύο σημαντικές αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις. Η πρώτη αφορά το εργασιακό καθεστώς που υποβαθμίζεται με πολλούς τρόπους και επιδεινώνει την ζωή μεγάλου αριθμού εργαζομένων και οικογενειών. Οι τρόποι αυτοί είναι οι εξής:

1. Η εργασιακή ανασφάλεια. Οι εργαζόμενοι βιώνουν αυξημένο άγχος εξαιτίας του φόβου της απόλυσης ή της μείωσης του μισθού, σε συνδυασμό με πιθανές αυξημένες απαιτήσεις για παραγωγή έργου εκ μέρους των εργοδοτών. Έτσι βρίσκονται σε κίνδυνο:

2. Η εργασιακή εξουθένωση. Πρόκειται για μια εμπειρία μακροχρόνιας σωματικής, συναισθηματικής και πνευματικής εξάντλησης η οποία προκαλείται από υπερβολικό και χρόνιο (Συνέχεια στη σελίδα 15)

Φάσεις της ψυχικής ζωής του παιδιού

Το παιδί, αυτό το αδύναμο πλάσμα που κρύβει μέσα του τη θεϊκή δύναμη, όπως ο σπόρος των φυτών, σε σύντομο χρονικό διάστημα εκδηλώνει τις ψυχικές του δυνάμεις και γίνεται σιγά-σιγά πρωτοπόρο, κερδίζοντας τη νίκη στην κατάκτηση της ζωής. Η σωματική του διάπλαση, η οποία συνοδεύεται από ένα αργό ρυθμό ανάπτυξης ακολουθείται από την ψυχική.

Του **Σπύρου Μπούμπα**
εκπαιδευτικού
συγγραφέα

Στην ψυχική ζωή του παιδιού, υπάρχουν φάσεις. Το παιδί δεν μεγαλώνει κατά ένα τρόπο συνεχή και μονόπλευρο. Βασικό λοιπόν σημείο της παιδικής ψυχής, είναι οι φάσεις, γιατί σε κάθε μία απ' αυτές, γίνεται και μια απόκτηση ισορροπίας. Είναι δηλαδή η φάση, η τελείωση μιας ισορροπίας. Γιατί στο σημείο της τελείωσης, συμβαίνει μια διάσπαση για να μπούμε εκ νέου σε νέα φάση.

Κάθε φάση έχει το νόημά της και την αξία της. Έχει τη δική της μορφή. Η μορφή όμως αυτή, είναι σχετική και τείνει προς την επόμενη, μέχρι τη μορφή της ευσυνείδητης ισορροπίας και της ωριμότητας. Καθ' όλη την διάρκεια της εξέλιξης, υπάρχει μια συνθετική ενότητα η οποία διατηρείται δια μέσου όλων των μεταβολών, ώστε το άτομο ν' αναγνωρίζει τον εαυτόν του. Μόνο όταν τελειούται δια μέσου των φάσεων αυτών το ανθρώπινο πλάσμα γίνεται ικανό να συμμετάσχει, στην ανθρώπινη ζωή και κοινότητα. Και κρατούν πολύ περισσότερο οι φάσεις αυτές στον άνθρωπο, παρά σε οποιοδήποτε άλλο ζώο, γιατί ο άνθρωπος προορίζεται για ανώτερη ζωή. Οι φάσεις αυτές είναι καθορισμένες στη γενική τους γραμμή, αλλά η εξέλιξη που παρέχει το υλικό για να επιτελεστούν οι φάσεις, επειδή είναι συνεχής και αδιάκοπος, δεν είναι καθορισμένη. Έτσι όπως λέγει και ο Lersch, ο άνθρωπος διατυπώνεται σαν μοναδικότης και σαν επανάληψη. Η ύπαρξή του είναι ένα «αέναον γίνεσθαι» και ένα «διαφέρειν». Υπάρχει δηλαδή μια σταθερή γραμμή εξέλιξης και ταυτόχρονα μια χαρακτηριστική διαφορά που προσδιορίζει την κάθε ατομικότητα.

Η εξέλιξη που χαρακτηρίζει την ανθρώπινη ζωή από τη γέννηση μέχρι την τελείωση (ολοκλήρωση), δεν είναι μηχανική, δεν προστίθεται δηλαδή ένα υλικό επάνω στο παλαιό, αλλά είναι οργανική και λειτουργική και δυναμική. Ως προς την ανθρώπινη εξέλιξη, είχαμε παλαιότερα μια στατική έννοια, γιατί είχαμε μια μηχανιστική αντίληψη της ζωής. Σ' αυτήν την αντίληψη το ένα στοιχείο τοποθετούνταν πάνω στο άλλο και η ανθρώπινη ψυχή θεωρούνταν ένα άθροισμα λειτουργιών όπως, μνήμης, προσοχής, κρίσης κ.λπ. Σήμερα όμως γνωρίζουμε ότι όλα τα στοιχεία συνδέονται μεταξύ των, επιδρά το ένα στο άλλο και ιεραρχούνται. Ο άνθρωπος είναι μια ενιαία ολότητα στοιχείων και εκδηλώσεων, όχι στάσιμη, αλλά ζωντανή και διαρκώς πραγματοποιούμενη. Είναι δηλαδή ο άνθρωπος πρόσωπο και όχι απλός βιολογικός οργανισμός με την κλειστή ατομικότητα και ιδιοτυπία του, αλλά μια ψυχοσωματική υπόσταση που ενώνει τον εαυτό της και τα έμφυτα στοιχεία και τα επίκτητα και τη μοναδική της ιστορία και συνείδηση τόσο περί ζωής, όσο και για την αυτόβουλη δράση.

Αν ο κάθε νέος οργανισμός αποτελεί και ιδιαίτερη οντότητα, τότε το παιδί, δεν είναι μια μικρογραφία του μεγάλου γιατί η

διαφορά μεταξύ παιδιού και ενηλίκου οφείλεται στη βιολογική και κοινωνική ωρίμανση. Η βιολογική ανάπτυξη στο παιδί είναι πολύ ταχύτερη απ' ό,τι στον μεγάλο. Έτσι το παιδί από τη στιγμή της δημιουργίας του μέχρι του τέλους της ζωής, περνά διάφορες φάσεις, ή στάδια, ή περιόδους, ή ηλικίες.

Ο Εξαρχόπουλος διακρίνει την ανθρώπινη ζωή σε δύο μεγάλες περιόδους: Στην περίοδο της μεγάλης σωματικής και ψυχικής αύξησης που καλείται παιδική ηλικία, και στην περίοδο της πλήρους ωριμότητας του ατόμου, ή την περίοδο της ζωής του ενηλίκου. Διαιρεί μάλιστα την παιδική ηλικία σε:

1. Την πρώτη παιδική ή βρεφική ηλικία που αρχίζει από τη γέννηση μέχρι τον 30ο μήνα.

2. Την δεύτερη παιδική ηλικία που φτάνει μέχρι το 7ο έτος.

3. Την τρίτη παιδική ηλικία, ή μειρακική που καλείται και σχολική ηλικία, η οποία εκτείνεται για μεν τους άρρενες μέχρι το 12ον έτος για δε τις κοπέλες μέχρι το 14ον έτος.

4. Την Εφηβική ηλικία που φτάνει μέχρι το 19ον, ή 21ον έτος.

Ο Σπετσιέρης (καθηγητής της Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στο βιβλίο του «Η ψυχική ζωή του ανθρώπου», εκ του οποίου αντλήσαμε αρκετά στοιχεία, διαιρεί ως εξής τις περιόδους της ζωής:

Στην περίοδο της Προσωπικότητας, της Εξέλιξης, της Ωριμότητας και την περίοδο της Ανέλιξης. Προχωρεί μάλιστα με βάση τα πορίσματα των νεώτερων βιολογικών, ψυχολογικών και παιδαγωγικών ερευνών, στην παρακάτω λεπτομερή διάκριση των ηλικιών του ανθρώπου.

1. την Εμβρυακή ηλικία, 2. την Βρεφική, 3. την Νηπιακή, 4. την Παιδική, 5. την Προεφηβική, 6. την Εφηβική, 7. την Νεανική, 8. την Πρώτη γεροντική και 9. την Εσχάτη γεροντική ηλικία.

Ο ψυχίατρος Ασπιώτης του Ινστιτούτου Ιατρικής Ψυχολογίας ή ψυχικής Υγιεινής, στο βιβλίο του «Το παιδί και ο ψυχικός του κόσμος», διακρίνει τις εξής φάσεις στην παιδική ηλικία. Ήτοι:

1. Τη φάση του βρέφους, ή παρασιτική φάση από 0-1 έτος

2. Την φάση της πρώτης παιδικής ηλικίας, από 1-3ου έτους.

3. Την φάση της δεύτερης παιδικής ηλικίας, από του 4ου-6ου ή 7ου έτους.

4. Την φάση της τρίτης παιδικής ηλικίας, από του 6ου ή 7ου έως του 11ου ή 12ου έτους.

5. Την φάση της Ήβης, ή της Προεφηβείας, από του 11ου ή 12ου έως του 14ου ή 15ου έτους.

6. Τη φάση της καθαρής Εφηβείας, από του 15ου έως 17ου ή 18ου έτους

και 7. Την μεταεφηβική φάση, ή φάση της ωριμότητας από του 18ου έως 25ου έτους περίπου.

Είναι γεγονός πως τα όσα συμβαίνουν σε κάθε ηλικία στο παιδί, έχουν διαφορά μεταξύ των και χαρακτηρίζονται από την ποικιλία, την ένταση και την ιδιορρυθμία. Αν και η εργασία αυτή αφορά την παιδική ηλικία και σαν τέτοια θεωρούμε την ηλικία των 6-12 ή 13 ετών, δηλαδή την ηλικία των

μαθητών του Δημοτικού Σχολείου, θεώρησα αναγκαίο να ανατρέξω και στις προαναφερθείσες προ της παιδικής ηλικίας, για να δούμε ακριβώς την πορεία, την δραστηριότητα και το χαρακτηριστικό γνώρισμα της κάθε μιας προς καλύτερη κατανόηση των χαρακτηριστικών της παιδικής ηλικίας.

Η ανθρώπινη ζωή, αρχίζει από την στιγμή της γονιμοποίησης του ωαρίου, χαρακτηριζόμενη (γονιμοποίηση) από μια ακατάπαυστη ενεργοποίηση του γονιμοποιηθέντος κυττάρου και έκλυση δράσεων. Το ωάριο που γονιμοποιήθηκε, διαρκώς διαιρείται σε κύτταρα τα οποία εμφανίζουν τα στάδια, μορίδιον, κυστίδιον, γαστρίδιον, μετά των οποίων διακρίνονται τρία στρώματα κυττάρων όπως: α)το εξωτερικόν ή εκτόδερμα, β) το εσωτερικόν ή εσώδερμα και γ)το ενδιάμεσον ή μεσόδερμα.

Από την παραπέρα εξέλιξη αυτών, σχηματίζονται από μεν του Εκτοδέρματος τα αισθητήρια όργανα και το νευρικό σύστημα. Από το Εκτόδερμα, τα όργανα αναπνοής και πέψης, και από το Μεσόδερμα, το μυϊκόν σύστημα, το σύστημα των αιμοφόρων αγγείων και τα Εκκριτικά όργανα (αδένες).

Κατά την ανάπτυξη δε από το εμβρυακό στρώμα που επικρατεί, διαμορφώνεται και ο τύπος του ανθρώπου, ως εκτοδερμικός, ενδοδερμικός και μεσοδερμικός.

Η ψυχική ζωή της βρεφικής ηλικίας, παρουσιάζει κατά τον ίδιο καθηγητή τις εξής εκδηλώσεις:

Φανερή είναι η κινητικότητα του εμβρύου από την 4η εβδομάδα κατά την οποία αρχίζει ένας ρυθμός προκαρδιακός που σιγά-σιγά θα γίνει και περισσότερο κανονικός, μέχρις ότου εγκατασταθεί εκείνος που θα διαρκέσει ακατάπαυστος σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου.

Αν γίνει ένα ηλεκτροκαρδιογράφημα σε έμβρυο 9½ εβδο-

μάδων δείχνει όλα τα χαρακτηριστικά του τύπου του ενηλίκου. Οι κινήσεις των μελών του εμβρύου, αρχίζουν από την 9η εβδομάδα, ενώ αντιδρά με μετακίνηση σε πιέσεις ενωρίς.

Από την 11η ή 12η εβδομάδα απαντά σε ερεθίσματα. Από τον 4ον μήνα εάν το πλησιάσουμε στη γλωσσική χώρα υγρό τούτο θηλάζει.

Γενικά η πορεία εξέλιξης της εμβρυακής ηλικίας εξαρτάται από το μεγαλύτερο μέρος από την κατάσταση της εγγύου μητέρας και συγκεκριμένα από την καλή ή κακή θρέψη της, από την ψυχική της κατάσταση, από τυχόν ασθένειες ή μολύνσεις ή πεσίματα, κακώσεις κ.λπ. Όλα τα ανωτέρω έχουν συνέπειες στο έμβρυο.

Γιορτές Λόγου και Τέχνης 2018

Με ιδιαίτερη επιτυχία πραγματοποιήθηκαν και φέτος οι ετήσιες εκδηλώσεις ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2018 του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την Ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας στις 15 και 16 Ιουνίου 2018. Οι εκδηλώσεις αυτές, όπως κάθε χρόνο, ήταν υπό την αιγίδα της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ και έγιναν με τη συνδιοργάνωση της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΛΑΡΙΣΑΣ.

Ειδικότερα οι «ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2018» περιλάμβαναν μια Δημερίδα με κεντρικό θέμα: «Ιστορικά γεγονότα και μαρτυρικά χωριά της περιοχής Ελασσόνας», καθώς και μουσικοχορευτικές παραστάσεις.

Η πρώτη ημέρα της Δημερίδας πραγματοποιήθηκε στη Δημοτική Κοινότητα Βλαχογιαννίου Ελασσόνας την ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 Ιουνίου 2018, σε συνεργασία με τον Μορφωτικό-Εξωραϊστικό Σύλλογο Βλαχογιαννίου και με ομιλητές τους κ.κ.:

- Σπανό Κώστα, εκπαιδευτικό, συγγραφέα

«Η μάχη του Κοκκινοπλού»

- Νίκο Ζδάνη, φιλόλογο

«Η Επανάσταση στον Όλυμπο το 1878»

- Γεώργιο Μπαλή, ερευνητή

«Οι μάχες της Κρασιάς στις 10 Οκτωβρίου 1943 και 10 Φεβρουαρίου 1944»

- Βασίλη Ζαρζώνη, φιλόλογο

«Οι ομαδικές εκτελέσεις αμάχων πατριωτών από τους Γερμανούς και τους Ιταλούς μαζί στην Τσαριτσάνη (12-3-1943 και 20-8-1944) και στην Ολυμπιάδα» (Μάρτιος 1943)».

Μετά τις ομιλίες ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα με:

- την χορευτική ομάδα του Κέντρου Τέχνης, Λόγου και Κοι-

νωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας, με Θεσσαλικούς χορούς.

- και το μουσικό συγκρότημα Σαρανταπόρου με τους: Διονύση Ευαγγέλου (κιθάρα-φωνή), Βασίλη Γεωργάκη (λαούτο-φωνή), Διονύση Παναγιώτου (γκάϊντα), Παναγιώτη Ευαγγέλου (ηλεκτρική κιθάρα), Θανάση Παπανάτσιο (ντραμς) και Γιάννη Γεωργάκη (μπάσο).

Η δεύτερη ημέρα της Δημερίδας πραγματοποιήθηκε στη Δημοτική Κοινότητα Βαλανίδας Ελασσόνας το ΣΑΒΒΑΤΟ 16 Ιουνίου 2018, σε συνεργασία με τον Μορφωτικό Σύλλογο Βαλανίδας και με ομιλητές τους κ.κ.:

- Κώστα Σαχινίδη, Δρα Κοινωνιολογίας, συγγραφέα.

«Η σημασία των μαχών της Ελασσόνας και του Σαρανταπόρου του 1912».

- Θωμά Λιόλιο, εκπαιδευτικό

«Η στρατηγική θέση του Ολύμπου και η συμβολή της Περιοδικής Τρίπολης για την οριστική κατάληψη του βασιλείου της Μακεδονίας από τους Ρωμαίους κατά τη διάρκεια του τρίτου Μακεδονικού πολέμου (Μάχη της Πύδνας: 168 π.Χ.)».

- Σπύρο Μπούμπα, εκπαιδευτικό, συγγραφέα

«Η μάχη της Μαυρίτσας και η μεγάλη θυσία των κατοίκων του Δομενίκου στο Καυκάκι στις 16-3-1943».

Μετά τις ομιλίες ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα με την χορευτική ομάδα του Κέντρου Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας και το μουσικό συγκρότημα Σαρανταπόρου.

Η παρουσίαση του προγράμματος έγινε από την εκπαιδευτικό Ελένη Μπλιούμη.

Η επιμέλεια όλων των εκδηλώσεων ήταν του Δρα Κώστα Σαχινίδη.

Η επιθετική συμπεριφορά των παιδιών στο σχολείο (Bullying)

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού και της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών στο χώρο του σχολείου, γνωστό και ως **Bullying**, δεν είναι νέο στη σχολική κοινότητα. Το συναντάμε σε λογοτεχνικά έργα, στην καθημερινή ζωή πολλών λαών και σε παλιούς και νέους μαθητές στην επικράτεια.

Παρουσιάζεται, ασφαλώς λανθασμένη, η αντίληψη ότι το φαινόμενο αυτό είναι φυσιολογικό κομμάτι των παιδικών κοινωνικών σχέσεων.

Ο σχολικός εκφοβισμός καταγράφεται στη διεθνή βιβλιογραφία κατά τη δεκαετία του 1970.

Ο Heinemann ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε το νορβηγικό όρο «mobbing» για να αναφερθεί στην άσκηση βίας και επιθετικότητας και ακολούθησε ο όρος bullying που χρησιμοποιείται πλέον διεθνώς από το 1987.

Σύμφωνα με τον ολοκληρωμένο ορισμό του Olweus (1999) σχετικά με τη βία διακρίνεται ως κριτήριο η σκόπιμη και στοχοκατευθυνόμενη χρήση βίας, που επαναλαμβάνεται στο χρόνο και επισυμβαίνει στο πλαίσιο μιας διαπροσωπικής σχέσης, η οποία χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης.

1. Μορφές εκφοβισμού

Ο εκφοβισμός μπορεί να πάρει διάφορες μορφές:

Σωματικός: Φυσικός τραυματισμός ή απειλή τραυματισμού προς κάποιον. Εκδηλώνεται με μπουνιές, γροθιές, κλωτσιές, τσιμπήματα, αγκωνιές...

Συναισθηματικός: Σκόπιμη απομόνωση του παιδιού, καταστροφή αντικειμένων του, υποτίμηση...

Λεκτικός: Κοροϊδία βρίσιμο, σαρκασμός, ειρωνεία, διάδοση ψευδούς φήμης, συκοφαντία, προσβολές...

Εκφοβισμός με εκφοβισμό: εκούσια απόσπαση χρημάτων η οποία συνοδεύεται με απειλές...

Έμμεσος ή κοινωνικός: προσπάθεια για κοινωνική απομόνωση και άσκηση επιρροής άλλων ατόμων σε αυτό...

Ρατσιστικός: Διάδοση αρνητικών σχολίων εξαιτίας της καταγωγής, κοινωνικής τάξης, οικονομικής κατάστασης...

Ηλεκτρονικός: Αποστολή απειλητικών μηνυμάτων είτε από το τηλέφωνο, είτε από τον υπολογιστή...

Σεξουαλικός: Υβριστικά σχόλια, σκίτσα γκράφιτι με σεξουαλικό περιεχόμενο, ανήθικες χειρονομίες...

Η βία που δεν εκφράζεται: Αναφερόμαστε σε περιπτώσεις, όπου κάποιος παρακούει κάτι, παραβλέπει, σιωπά, κοιτάζει με απειλητικό βλέμμα, ή παίρνει απειλητική στάση σώματος...

Fotobullying και Cyber dullyng: Λήψη e-mail, video, και φωτογραφιών με στόχο να προβληθεί βλάβη σε ένα ή περισσότερα άτομα...

Βία στο σχολείο μπορεί να προκληθεί και από τη συμπεριφορά των διδασκόντων προς τους μαθητές ή μεταξύ των διδασκόντων ή μεταξύ διδασκόντων και Διευθυντή.

Επίσης οι διάφοροι βανδαλισμοί στο σχολείο μπορούν να θεωρηθούν σχολική βία.

Της **Ελένης Μπλιούμη**,
εκπαιδευτικού

2. Χαρακτηριστικά

Το παιδί θύτης:

Έχει επιθετικά πρότυπα αντίδρασης

Έχει θετική άποψη και στάση για τον εαυτό του

Έχει παντελή έλλειψη κατανόησης για τα θύματά του

Είναι συναισθηματικά ανώριμο

Έχει ψυχολογικά προβλήματα

Είναι ανήσυχο και υπερκινητικό

Έχει χαμηλότερη αυτοπεποίθηση

Προσπαθεί να κρύψει μέσα από τη βία τις ανασφάλειές του

Έχει χαμηλό επίπεδο ασφάλειας

Το παιδί θύμα:

Έχει αγχώδη πρότυπο αντίδρασης

Έχει αρνητική άποψη για τον εαυτό του

Έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση και αισθήματα κατωτερότητας

Έχει υψηλό επίπεδο άγχους και ανασφάλειας

Έχει αδυναμία να δημιουργήσει κοινωνικές και φιλικές σχέσεις

Το παιδί παρατηρητής:

Ενθαρρύνει τον θύτη

Ανατροφοδοτεί το δράστη

Προσπαθεί να βρει μία λύση

Προσχώρηση του παιδιού στην ομάδα

Φόβος για αντίποινα στο ίδιο

Ουδέτερη στάση ή αναποφασιστικότητα

Ισορροπία ή αδιαφορία

3. Αιτία

Τα αίτια είναι σύνθετα και σχετίζονται με:

Χαρακτηριστικά του παιδιού (θύτη, θύματος)

Τον τρόπο που έχει μεγαλώσει (θύτη, θύματος)

Τα χαρακτηριστικά του σχολείου και του ψυχολογικού κλίματος

Πολιτισμική αποξένωση

Χαλάρωση αξιών

Προσωπική προβολή

Έλλειψη ενημέρωσης και ουσιαστικής αντιμετώπισης θεμάτων

Έλλειψη συμμετοχής σε ομαδικές δραστηριότητες

Έλλειψη αυτογνωσίας

4. Επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από το bullying είναι πολλές και σοβαρές:

Αρνητικό κλίμα στο σχολείο και απουσίες

Κοινωνική απομόνωση και μοναξιά

Φτωχότερη κοινωνικοσυναισθηματική προσαρμογή

Σχολική αποτυχία και διαταγμένη συμπεριφορά μέσα και έξω από αυτό

Χαμηλή αυτοεκτίμηση, έντονο άγχος και φόβος

Σύνδρομο μετατραυματικού στρες

Πρώιμη εφηβεία

Μελλοντικές συνέπειες

5. Τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης

Το θέμα του bullying είναι ένα πολύπλοκο θέμα για την αντιμετώπισή του. Έχει βαθιά τις ρίζες του σε κοινωνικοοικονομικά, ψυχολογικά, πολιτισμικά και άλλα αίτια.

Γι' αυτό θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με την πρόποσα σοβαρότητα και υπευθυνότητα. Η καλύτερη βέβαια αντιμετώπιση είναι η πρόληψη.

Για να πετύχει αυτό θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία, οργάνωση, υπευθυνότητα, από το κράτος, τους φορείς, τους επιστήμονες, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς.

Θα πρέπει να ενισχύσουμε το κλίμα αλληλεγγύης και υποστήριξης, η προσπάθεια να είναι συλλογική και να στηρίζεται σε γερές βάσεις αξιών, αρχών, κανόνων, επιστημονικών, κοινωνικών διαλόγων και ερευνών.

Η οξυδέρκεια, ο σωστός προγραμματισμός, η ψυχραιμία, η κατανόηση και η προσπάθεια όλων, θα μειώσουν κατά πολύ τη βία.

Δεν αρκούν μόνο οι καλές προθέσεις. Χρειάζονται μακροχρόνιες και σωστά σχεδιασμένες επεμβάσεις που θα στηρίζονται στην παιδαγωγική τεχνογνωσία.

Χρειάζεται σχολικό υπόβαθρο, με αναπτυγμένο το κλίμα σεβασμού, φροντίδας, συνεργασίας, αποδοχής.

Η αντιμετώπισή της βίας θα βελτιώσει τη ποιότητα της ζωής των τριών πρωταγωνιστών.

Η εκπαίδευση γονέων από φορείς, η επιμόρφωση εκπαιδευτικών, η υπευθυνότητα μέσω της ενημέρωσης, η σωστή στρατηγική παρέμβασης, η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, θα αποτελέσουν κινητήριο μοχλό για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Κράτος: Να υπάρξει όραμα για το ελληνικό σχολείο

Να υπάρξει ειλικρινής προσπάθεια και στόχοι για ένα σχολείο πρότυπο

Σχολείο: Να γίνει επιτέλους το σχολείο ελκυστικό

Να υπάρξει Σχολική Επιτροπή ενάντια στην ενδοσχολική βία

Να υπάρξει αυξημένη επίβλεψη και συνεργασία με γονείς

Να υπάρχουν δράσεις που απαιτούν τη συμμετοχή και τη συνεργασία όλων των παιδιών καθώς και ενημέρωση, επιμόρφωση

Εκπαιδευτικοί: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Ανάπτυξη δραστηριοτήτων

Υποστήριξη των αδυνάτων

Καλλιέργεια θετικού αισθήματος στη διαφορετικότητα

Σεβασμός και αποδοχή από όλους, σε όλους

Κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας στο σχολείο

Ενίσχυση συναισθηματικής νοημοσύνης και

Ενσυναίσθησης

Συνεργασία με γονείς

Μαθητές: Να μάθουν να συνεργάζονται και να ακολουθούν κανόνες

Να μάθουν να σέβονται τη διαφορετικότητα

Να είναι θετικοί στη γνώση και να εκφράζουν τα ενδιαφέροντά τους

Να έχουν άμεση συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία

Γονείς: Να πάψουν να αρνούνται την πραγματικότητα

Να πάψουν να αντιδρούν αμυντικά και να σκύψουν στο πρόβλημα

Να υπάρχει διάθεση συνεργασίας και ενδιαφέροντος

Να στηρίζουν τα παιδιά τους και να τους τονώνουν την αυτοπεποίθηση

Να τα ενθαρρύνουν και να τα δυναμώνουν

Συναισθηματικά.

6. Συμπερασματικά

Οι συνέπειες του bullying τόσο στο σχολικό χώρο, στην ψυχοσύνθεση και στη διάπλαση της προσωπικότητας του παιδιού ως ένας ενεργός πολίτης, όσο και στην ευρύτερη κοινωνία είναι πολλαπλά αρνητικές.

Το φαινόμενο είναι πολύπλοκο και για την επίλυσή του θα χρειαστεί η συνεργασία πολλών παραγόντων. Σε κάθε έναν αναλογεί μερίδιο ευθύνης.

Ας δώσουμε όλοι τον καλύτερο εαυτό μας, για να έχουμε αποτελέσματα στη συμπεριφορά των παιδιών, στην ομαλή ανάπτυξή τους, στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας ευτυχισμένων ατόμων η οποία θα έχει αντίκτυπο στην ανάπτυξη της κοινωνίας και στην πρόοδο της χώρας.

Είναι ένα ομαδικό φαινόμενο και έτσι θα πρέπει να αντιμετωπιστεί!

Η βιβλιογραφία παραλείπεται λόγω οικονομίας χώρου

Το Μπιχτέσι

Μπιχτέσι πού 'σαι ξακουστό
και ανεμοδαρμένο,
η εθνική Αντίσταση
σε έχει τιμημένο.

Ο μυθικός ο Όλυμπος
έγινε ανταρτομάνα,
την ώρα που γι' αντίσταση
χτύπησε η καμπάνα.

Εδώ ανταμωθήκανε
τα πρώτα παλληκάρια,
για να ακολουθήσουνε
της λευτεριάς τα χνάρια.

Πάνω στον γερο-Όλυμπο
ήρθαν ν' αποφασίσουν
να διώξουνε τους Γερμανούς
κι ελεύθεροι να ζήσουν.

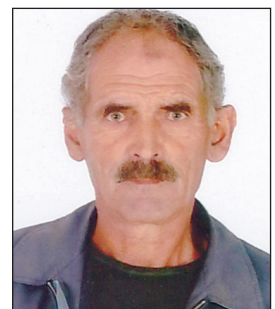
Η Θεσσαλία άρχισε
για να τους καμαρώνει
τον Διάκο αναστήσανε
και τον Κολοκοτρώνη.

Το πιο ψηλότερο βουνό
αντάρτες είχαν πιάσει
και ο σκληρός κατακτητής
τον ύπνο είχε χάσει.

Άντρες, γυναίκες και παιδιά
πιάσανε τα ντουφέκια,
αστράφτανε και βρόνταγαν
σαν τα αστροπελέκια.

Τη λευτεριά τη φέρανε
την πολυδοξασμένη,
μόνο που με το αίμα τους
την είχανε βαμμένη.

Στην Εθνική Αντίσταση
χάθηκαν παλληκάρια,
λεβέντες και λεβεντονιές
μέσ' στη ζωή βλαστάρια.

και οι επόμενες γενιές
μνημείο έχουν κάνει
δοξάζουν όσους χάθηκαν
με δάφνινο στεφάνι.

Αλέξανδρος Παρλάντζας
Λαϊκός ποιητής

Ο Έρωτας ως διονυσιακή ρωγή και δύναμη κοσμογονική

Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος

Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι ισχύει και στον Ερωτόκριτο ό,τι ισχύει, κατά την άποψη του Καψωμένου, για τον ύστερο Μεσαίωνα, ότι δηλαδή η έκφραση του έρωτα είναι διονυσιακή. Σύμφωνα με τον Καψωμένο ο διονυσιακός χαρακτήρας ορίζεται από την έμφαση στις κοινωνικές αξίες και την υποβάθμιση των ατομικών αξιών¹. Στην περίπτωση του έρωτα παρατηρείται εκδήλωση της τάσης να ταυτίζεται το πρόσωπο που αγαπά με το αγαπημένο πρόσωπο και να χρησιμοποιούνται μυθικοί κώδικες που καταδεικνύουν την παντοδυναμία και καθολικότητα του έρωτα. Ο έρωτας προσωποποιημένος κάνει παιχνίδι τις καρδιές των δύο νέων:

Άλλοι, άξιοι, φρονιμότατοι, που'χαν Καιρού θεμέλιο,
του Έρωτα εγενήκασι παιγνίδι του και γέλιο ... Α 279-280
κ' ήβαν' ο Έρωτας κρουφά τα ξύλα στο καμίνι... Α 306
Γροικήσετε του Έρωτα, θαμάσματα τά κάνει:

Εις-ε θανάτους εκατό, όσοι αγαπούν, τσι βάνει·
πληθαίνει τως την όρεξη, και δύναμη τως δίδει·
μαθαίνει τσι να πολεμού' σ' τση νύκτας το σκοτίδι·
κάνει τον ακριβό φτηνό, τον άσκημο, ερωτάρη,
κάνει και τον ανήμπορον, άντρα και παλικάρι,
το φοβιτσάρην άφοβο, πρόθυμον τον οκνιάρη,
κάνει και τον ακάτεχο να ξεύρει κάθε χάρη.

Η Αγάπη τον Ρωτόκριτον κάνει να πολεμήσει
με δέκα, κι ως το ύστερον ολπίζει να νικήσει. Α543-552

Ο έρωτας εμφανίζεται ως πανίσχυρη και ακατάλυτη δύναμη, που υπερνικά κάθε δυσκολία, που δρα απτόητος από κάθε απειλή:

Ο Πόθος, όντε βουληθεί και θέλει να νικήσει,
γνώση δεν εί' ουδέ δύναμη να τονε πολεμήσει. Α 271-272

Ο ερωτόπληκτος εμφανίζεται με έντονη παθητική αντίδραση, με λιγωμάρα:

και τούτη η τόση Πεθυμιά μου' φέρνει σα λαχτάρα,
κι ως θυμηθώ πώς τραγουδεί, μου'ρχεται λιγωμάρα.
Α 651-652

Παρατηρείται, λοιπόν, μια τάση «ολοκληρωτικής υποταγής του υποκειμένου το αντικείμενο του πόθου του»², η οποία φτάνει ως την άρνηση της ζωής και βρίσκει λυτρωτική λύση τον θάνατο.

Στον Ερωτόκριτο η λέξη θάνατος -με τη γραμματική μορφή του ουσιαστικού, ρήματος και επιθέτου- αναφέρεται 82 φορές και 84 φορές αναφέρονται γραμματικοί τύποι του «αποθάνω». Βέβαια, το αφηγηματικό πλαίσιο μπορεί να είναι διαφορετικό, καθώς από τα πέντε μέρη τα τρία (πρώτο, τρίτο και πέμπτο) έχουν κατά κύριο λόγο ερωτικό περιεχόμενο, ενώ τα δύο (δεύτερο και τέταρτο) έχουν ηρωικό-πολεμικό περιεχόμενο. Σε κάθε περίπτωση, σε

της Ευαγγελίας
Ράπτου-Στεργιούλα
Δρ. Κοινωνικής
Λαογραφίας

όλες τις αναφορές ο έρωτας είτε είναιτο φανερό υποκείμενο της δράσης στα ερωτικά μέρη, είτε λανθάνει στα ερωτικά ως αιτία της «διαμάχης». Το ηρωικό και ερωτικό στοιχείο συνυπάρχουν στον Ερωτόκριτο ήδη από τους πρώτους εισαγωγικούς στίχους και αλληλοτροφοδοτούνται³: και των Αρμάτων' οι ταραχές, όχθηρες, και τα βάρη, Α 5

του Έρωτος οι μπόρεςες και τσηφιλιάς η χάρη·
αυτάνα μ' εκινήσασι τη σήμερον ημέραν,
ν' αναθιβάλω και να πω τά κάμαν και τά φέραν..

«Το ένστικτο του θανάτου εμφανίζεται στο συλλογικό φαντασιακό ως η ακραία εκδήλωση του διονυσιακού ενστίκτου»⁴. Ο θάνατος είναι μία από τις κύριες μορφές του Θεού Διονύσου⁵. Η πολιορκητική δύναμη του έρωτα είναι φανερή.

Πολιορκεί, αιχμαλωτίζει το νου και τη καρδιά των ερωτευμένων τόσο πού που κάθε προσπάθεια εξόδου από το πλαίσιο δράσης που διαγράφει ο ίδιος για τα «θύματά» του αποβαίνει μάταιη και μοιραία. Η ζωή χωρίς τον έρωτα «απαξιώνεται», χάνει την αξία της και ταυτίζεται με τον θάνατο, ο οποίος αποτελεί μοναδική λύση στο ερωτικό αδιέξοδο.

Και τούτην την αποκοτιάν, οπού' βαλεν ο νους σου,
εσένα φέρνει θάνατο, και πάθη του Κυρού σου... Α 246
κι αν-ε μπορώ, τα μάτια μου πλιότως να μην τη δούσι. Α 380
Κι α' δεν μπορώ να το βαστώ, καθ' ώρα ας αποθαίνω
με τιμημένο Θάνατον, παρά με ντροπιασμένο...

Μαπούρι αν είν' και μέλλει μου σ' τούτα τα Πάθη να'μαι,
Ήλιε μου, δος μου Θάνατο, κ' ελεημοσύνη κάμε!... Α 1016
Και δε λογιάζω τέτοια απονιά πως να'βρω του Κυρού μου,
να θέ' να δώσει Θάνατον άδικο του κορμιού μου.

Πάλι, αν το κάμει η γνώμη του, και θέ' να μ' αποθάνει,
εγώ κάλλι'χω Θάνατον, παρά στανιό στεφάνι..." Γ 1142
Τούτά 'λεγεν η Αρετή, σαν όξω από το νου τση,
και Θάνατον εκτά[σσ]ουντο να δώσει του κορμιού τση.

201 Εγνώρισεν η Νένατση, σ' ίντά'τονε φερμένη,
το διάταμα-ν εσκόλασε, τ' αρμήνεμα σωπαίνει... Γ 1282
Κάλλι'χω εσέ με Θάνατον, παρ' άλλη με ζωή μου,
για σένα εγεννήθηκε στον Κόσμον το κορμί μου.

205 Οι ομορφιές σου έτοιας λογής το φως μου ετριγυρίσαν,

κ' έτοιας λογής οι Ερωτιές εκεί σ' εσγουράφισαν, Γ 1402
κ' εις όποιον τόπον κι α' σταθώ, τα μάτια όπου γυρίσου',
πράμα άλλο δεν μπορώ να δω παρά τη στόρησή σου.
Κι ας είσαι εις τούτο θαρρετή, πως όντεν αποθαίνω,
χαιρετισμό να μου'πεμπες την ώρα κείνη, γαιίνω...

Κ' εγώ κάλλι'χω Θάνατον, κι άσκημα ν' αποθάνω,
παρά να μην ξετελειωθεί ό,τι στο νου μου βάνω... Δ 212
Κι ο Θάνατος ο ζωντανός μεγάλον πόνο δίδει,
μα ο άλλος πόνο δε γροικά στου 'δου το σκοτίδι. Δ 354

Ο θάνατος και η έκδηλη προτίμησή του αποτελεί κορύφωμα της ολοκληρωτικής αλληλοϋποταγής του εκάστοτε υποκειμένου στο αντικείμενο του πόθου του.

Γενικά, «ο ποιητής του Ερωτόκριτου ξέρει να αφηγηθεί και, όταν χρειάζεται, ξέρει να ξεδιπλώσει τη δύναμη του πάθους. Αλλά ο χαρακτήρας του είναι να μιλά «με γνώση και με τρόπο»⁶. «Φαντασία δημιουργική σε ό,τι αγγίζει την μορφολογία και τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ποιήματος, ισχυρά αναπλαστική σε ό,τι αφορά στο περιεχόμενο. Τι έμεινε από το αρχικό έργο; Ένα σχήμα. Από μια μυθιστορία της σειράς ο Έλληνας ποιητής έκανε ένα αριστούργημα»⁷.

Θα μπορούσαμε καταγράψουμε ορισμένες ακόμα παρατηρήσεις. Ο έρωτας εμφανίζεται ανάμεσα σε μια βασιλοπούλα, την Αρετούσα, κόρη του βασιλιά της Αθήνας Ηράκλη και τον Ερωτόκριτο, γιο ενός συμβούλου του βασιλιά, του Πεζόβουλου. Οι ήρωες ανήκουν σε διαφορετική θέση κοινωνική θέση, αν και -αξιοσημείωτο- οι γονείς του χαίρουν ιδιαίτερης εκτίμησης στα βασιλικά ανάκτορα. Πρόκειται για ένα έρωτα «ασύμμετρο» μεν, αμοιβαίο δε, παρόλο που στην Αρετούσα γεννιέται πριν ακόμη δει το αντικείμενο του ερωτικού της πόθου. Γνωρίζει μόνο μια ταλαντούχα πλευρά, αξία του έρωτά της. Η πορεία του έργου προσδίδει ένα άλλο γνώρισμα του έρωτα, αυτού που ευοδώνεται ηθικά με τον γάμο, τελικό σταθμό του ερωτικού πάθους.

Βέβαια, παράγοντας ευόδωσης και αποδοχής του έρωτά τους-και αυτό είναι επίσης γνώρισμα-αποτελεί η πατρική συγκατάθεση, η οποία, αν και περνά από στάδια αμφισβήτησης και κλονίζεται ισχυρά από την άρνηση της Αρετούσας να συμφωνήσει με τις πατρικές υποδείξεις και επιθυμίες, στο τέλος ο αμοιβαίος έρωτας επιστεγάζεται με τη συγκατάθεση του πατέρα.

Η τιμωρία αποτελεί το τίμημα της παράβασης των πατριαρχικών θεσμών. Ο γάμος με έρωτα απειλείται από τον γάμο ως σύμβαση, συμβόλαιο που υπηρετεί τα γονικά, οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα. Ο έρωτας εμφανίζεται ως διπλή μορφή βασανιστηρίου: και ως πάθος κινείται βασανιστικά, τυραννικά και καταστροφικά του νου και του σώματος των δύο νέων και ως αιτία τιμωρίας.

Ο έρωτας, δηλαδή, εμφανίζεται και με ρομαντικό χαρακτήρα και ως αποτέλεσμα πατρικής οργής. Οι ερωτικές σκέψεις και έγνοιες προκαλούν αγρύπνια, ανορεξία και οκνηρία. Αλλά η οκνηρία αυτή έρχεται σε αντίθεση με την ορμητικότητα και τον ηρωισμό που επιδεικνύει ο πρωταγωνιστής όταν ανταγωνίζεται.

Για τον λόγο αυτόν, ο έρωτας σχετίζεται και με τον πόλεμο, με τον οποίο συνδέεται από τους πρώτους κίολας εισαγωγικού στίχους, όπου προεξαγγέλλονται τα βασικά

θέματα της ποιητικής μυθιστορίας. Και στη συνέχεια του πρώτου μέρους ο Ρωτόκριτος κονταροχτυπιέται, προκειμένου να εμποδίσει τον κρυφό ακόμα έρωτά του να εκτεθεί σε κίνδυνο.

Ένα άλλο μοτίβο με το οποίο συνδέεται ο έρωτας, ως συνέπεια του πάθους που γεννά, είναι το μοτίβο της περιπλάνησης ή της εγκατάλειψης της πατρίδας, ως απόπειρα λύτρωσης από τα προαναφερθέντα «βασανιστήρια» του έρωτα.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να αναφερθούμε ονομαστικά στα ερωτικά μοτίβα ή τις ερωτικές μορφές που παίρνει ο έρωτας στον Ερωτόκριτο, έως ότου κατασταλάξει στην προσδοκώμενη και επιθυμητή μορφή του: εγκατάλειψη της πατρίδας, περιπλάνηση/ταξίδι, έρωτας ως πάθημα και ψυχική πληγή, έρωτας ως αδράνεια, αγρύπνια, τιμωρία, πόλεμο, ο έρωτας ως θάνατος και θρήνος.

Με τον τρόπο αυτόν ο ποιητής του Ερωτόκριτου εξυμνεί τον άδολο έρωτα και συγχρόνως την ανδρεία και την αρετή και δίδει έναν καταφανή ρομαντικό και ιπποτικό χαρακτήρα στο έργο του⁸.

Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία έγινε μια απόπειρα παρουσίασης του έρωτα και των μορφών με τους οποίους αυτός εκφράζεται, ως αποτέλεσμα εξαιρετικής φαντασίας, εμπειρικού βιώματος και θυμόσοφου κατασταλάγματος του εκφραστικότητας ποιητή. Ο έρωτας εμφανίζεται στον Ερωτόκριτο ως κοσμογονική δύναμη, ως δυνατή αίσθηση, που κάθε προσπάθεια περιγραφής του από τον ποιητή

φανερώνει την αδυναμία της ρητής έκφρασής του. Κρίνεται σκόπιμο και συνάμα αποτελεί χρέος να τονιστεί ότι η εργασία αποτελεί απόπειρα, δοκιμή παρουσίασης των μορφών του έρωτα ή -διαφορετικά- των ερωτικών μορφών και σε καμιά περίπτωση δεν διεκδικεί το αλάθητο ή το απόλυτο του περιεχομένου της. Το θέμα μπορεί να ιδωθεί και να αποκαλυφθεί και από άλλες οπτικές, όπως λ.χ. είναι η εστίαση στις σκηνές συνάντησης των δύο νέων.

Εσκεμμένα και για αποφυγή του κινδύνου να κλονιστεί η συνοχή της παρούσας εργασίας, μια τέτοια επιπλέον προσέγγιση αφήνεται, χωρίς να παραβλέπεται η αξία της. Εξάλλου, μια ενδελεχής και εμβριθής ανάλυση και αποκάλυψη του ερωτικού μοτίβου απαιτεί εξειδικευμένη και επιστημονική προσέγγιση που ξεπερνά τις δυνατότητες μιας εργασίας στο πλαίσιο διδακτικών εξαμήνων.

Η βιβλιογραφία παραλείπεται λόγω έλλειψης χώρου

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Καψωμένος, Ε.Γ., (2009). Ο έρωτας στο δημοτικό τραγούδι. *Αρχαιολογία & Τέχνες*, τχ.111. σελ.34-39. Ιούνιος, 2009.

<http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/111-5.pdf>.

2. Καψωμένος, 2009, όπ, σελ.38

3. Καψωμένος, Ε. (1990). «Η δομή της αφήγησης στον Ερωτόκριτο», Κώδικες και σημασίες. Αθήνα.εκδ. Αρσενίδη (σελ. 41).

4. Καψωμένος, 2009, όπ, σελ.38

5. Για τις μορφές του Θανάτου στη διονυσιακή λατρεία βλέπε Παπαχατζής, Ν. (1989).«Διόνυσος» στο *Παγκόσμια Μυθολογία*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα.

6. Σεφέρης, Γ. (1999). Ερωτόκριτος. Δοκιμές Α'. (Ζ' έκδ.). Αθήνα. Ίκαρος (σελ.284-2860.

7. Δημαράς, Κ. Θ. (1949). *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Από τις ρίζες ως την εποχή μας*. Αθήνα. Ίκαρος (σελ. 81-83).

8. Γιάνναρης, 1889, όπ. σελ.3

Δραστηριότητες του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την Ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας

Παρουσίαση του βιβλίου "Λαϊκή ποίηση από την επαρχία Ελασσόνας» στην Ελασσόνα και στη Λάρισα

Με πολύ μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκαν και οι δύο προγραμματισμένες εκδηλώσεις για την παρουσίαση του βιβλίου των Κώστα Γ. Σαχινίδη, δρα Κοινωνιολογίας, και Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα, δρα Κοινωνικής Λαογραφίας, με τίτλο:

Δρ Κώστας Σαχινίδης

"Λαϊκή ποίηση από την επαρχία Ελασσόνας».

Οι εκδηλώσεις έγιναν:

-το Σάββατο, 28 Απριλίου 2018, στο Πνευματικό Κέντρο της Μητρόπολης Ελασσόνας με συντονιστή τον φιλόλογο Βασίλη Ζαρζώνη και
- την Κυριακή, 29 Απριλίου 2018, στη Λάρισα, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Πολιτιστικού Συλλόγου Χοριάμβος, με συντονιστή τον γνωστό δημοσιογράφο Σωτήρη Πολύζο.

Ομιλητές ήταν οι κ.κ.:

- Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Ομότιμος Καθηγητής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, με θέμα: «Η Επιστήμη της Λαογραφίας, η λαϊκή ποίηση και το βιβλίο των Κώστα Γ. Σαχινίδη και Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα και

- Κώστας Δ. Κονταξής, Επίκουρος Καθηγητής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με θέμα: «Αναγωγή στις ρίζες. Ένα πολύτιμο βιβλίο για τη λαϊκή ποίηση της περιοχής Ελασσόνας των Κώστα Γ. Σαχινίδη και Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα».

Διοργανωτές των εκδηλώσεων ήταν: το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας «Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης», οι Εκδόσεις "ΛΕΙΜΩΝ" και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Χοριάμβος.

Οι εκδηλώσεις άρχισαν με εκφώνηση χαιρετιστήριου μηνύματος από την εκπαιδευτικό κ. Ελένη Μπλιούμη-Μπαρά, ως εκπροσώπου του Δικτύου, και ακολούθησαν οι ομιλίες καθώς και οι συγκλονιστικές απαγγελίες από τους: Αθηνά

Ο καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, ο Βασίλης Ζαρζώνης και ο καθηγητής Κώστας Κονταξής

Αποστολοπούλου, εκπαιδευτικό

Ιορδάνη Κουρκλίδη, λαϊκό στιχουργό

Αλέξανδρο Παρλάντζα, λαϊκό ποιητή

Στη συνέχεια οι συγγραφείς του βιβλίου απηύθηναν σύντομο χαιρετισμό και ευχαρίστησαν όλους τους συντελεστές των εκδηλώσεων.

Στο τέλος ακολούθησε ένα σύντομο μουσικό πρόγραμμα στην Ελασσόνα από τους άριστους νεαρούς μουσικούς: Διονύση Ευαγγέλου (κιθάρα-φωνή), Βασίλη Γεωργάκη (λαούτο-φωνή), Διονύση Παναγιώτου (γκάϊντα), Παναγιώτη Ευαγγέλου (ηλεκτρική κιθάρα), Θανάση Παπανάτσιο (ντραμς) και Γιάννη Γεωργάκη (μπάσο), ενώ στη Λάρισα τραγούδησαν οι έμπειροι τροβαδούροι: Νίκος Σιδέρης, μπουζούκι, και Κώστας Ροΐδης, κιθάρα. Σημειωτέον ότι και οι δύο αίθουσες και στην Ελασσόνα και στη Λάρισα ήταν κατάμεστες από ένα θερμότατο κοινό που καταχειροκρότησε όλους τους συντελεστές των εκδηλώσεων.

Μεταξύ άλλων στη Λάρισα παραβρέθηκε και ο περιφερειακός σύμβουλος Θανάσης Παιδής.

Θέλω να μοιάσεις

Σα μεγαλώσεις, θέλω να μοιάσεις του νερού...
-Κείνου του Ολύμπου της ζωτικής πηγής!
Γλυκά να κυλάς, με αγνά προσωπεία,
Με «πόσιμες Καλημέρες».....
Μακριά από τοξικά λασπόνερα,
να σε ψάχνουν οι επιλεκτικοί
Θέλω να μοιάσεις του μελτεμιού ...
Ταπεινά να φυσάς, πλάι σε φίλους, τις μπόρες να ξεπερνάς...
Τα υπερφίαλα «θέλω» σαν τα οξυκόρυφα βουνά ματώνουν...
Σαν ανδρωθείς, και του Βοριά θέλω να μοιάσεις...
Σαρωτικός στο δίκαιο του Θεού να πνέεις!
Κι αν χρειαστεί με το σπαθί τους Γόρδιους δεσμούς να λύνεις...

Και δυνατά βούτα το νου στο χρώμα της αγάπης...
Τόσο να μοιάσεις της φωτιάς, τόσο να ανοίγεις τις καρδιές ,
όσο τ' ονειροτρόφο αίμα τους να μην το τσουρουφλίζεις
Σα μεγαλώσεις, θέλω να μοιάσεις του βουνού...
Το πρώτο χιόνι τ' ουρανού να κρατάς, τον πρώτο ήλιο το πρωί να ρουφάς,
καθώς ακέραιος, σα Χριστός , στη γης τ' ακρωτήρια σταθερά θα στέκεις,
Γνώση και δύναμη πάρε απ'τη γη.... Τη «σταύρωση» ν' αντέχεις.

Κορίνα Πάντου

Η κρίση σαν αναπόδραστο στοιχείο της εξέλιξης του Προσώπου, της Οικογένειας, της Κοινωνίας

(Συνέχεια από τη σελίδα 7)

στρες στον χώρο της εργασίας. Η εργασιακή εξουθένωση συχνά συνδυάζεται και με αμφιβολίες σχετικά με την επάρκεια του εργαζομένου ως προς την αξία της εργασίας του.

3. Οι μειώσεις μισθών, που συχνά συνδυάζονται με αυξημένες δανειακές υποχρεώσεις των οικογενειών, καθώς και με αύξηση της φορολογίας.

4. Η ανεργία, που οδηγεί στην φτώχεια και έχει πολύ αρνητικές συνέπειες στην υγεία.

5. Η μείωση της απόδοσης των εργαζομένων, εξαιτίας της επίδρασης της κρίσης στην υγεία τους.

Η δεύτερη σοβαρή αρνητική επίπτωση της οικονομικής κρίσης στην ζωή των οικογενειών, είναι η μείωση των κοινωνικών παροχών της Πολιτείας, που συνήθως συνδυάζεται με αύξηση της φορολόγησης των πολιτών. Δηλαδή η υποβάθμιση του Κοινωνικού Κράτους – του Κράτους Πρόνοιας. Η κρίση συρρικνώνει το κοινωνικό κράτος με τον περιορισμό των κοινωνικών δαπανών για δωρεάν υγειονομική περίθαλψη και εκπαίδευση, για οικογενειακά και αναπηρικά επιδόματα, για κοινωνική ασφάλιση και καταπολέμησή της.

Οι υποκειμενικοί παράγοντες, που διαμορφώνουν την βαρύτητα της κρίσης, είναι οι εξής:

1. Η οικονομική κατάσταση πριν την κρίση. Οι φτωχοί πλήττονται χειρότερα.

2. Το είδος της εκπαίδευσης και της εργασίας, καθώς και το επίπεδο εξειδίκευσης. Οι απόφοιτοι ανωτέρων ή ανωτάτων σχολών, ή οι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων κ.λπ. έχουν μικρότερα ποσοστά ανεργίας και καλύτερη αντοχή στο στρες.

3. Η οικογενειακή κατάσταση και η ύπαρξη υποστηρικτικών κοινωνικών δικτύων.

4. Η διάρκεια της ανεργίας. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή τόσο πιο δυσμενείς είναι οι επιπτώσεις που παρουσιάζονται.

5. Το φύλο και η ηλικία. Οι νέοι και οι γυναίκες χάνουν ευκολότερα τη δουλειά τους σε περίοδο κρίσης, ενώ οι νεότεροι είναι αυτοί που πρώτοι επαναπροσλαμβάνονται όταν η ύφεση υποχωρεί.

6. Η κοινωνική αντίληψη για τα αίτια της κρίσης. Οι ψυχολογικές συνέπειες της κρίσης είναι ηπιότερες όταν θεωρείται ότι η ανεργία οφείλεται σε κοινωνικά και όχι σε προσωπικά αίτια.

7. Η κοινωνική περιθωριοποίηση. Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες πλήττονται ισχυρότερα.

Αξίζει να τονιστεί εδώ ότι η εργασία, εκτός της αύξησης του εισοδήματος, παρέχει πρόσβαση σε δευτερογενή κοινωνικά οφέλη πολύ σημαντικά για την ευεξία των εργαζομένων, ειδικά των ανδρών. Αυτά είναι η αίσθηση χρησιμότητας και κοινωνικής αποδοχής, το κύρος, η αποτελεσματικότητα, η διεύρυνση των κοινωνικών σχέσεων και δικτύωσης, η πρόσβαση σε συλλογικές δραστηριότητες, καθώς και η ικανότητα οργάνωσης και νοσηματοδότησης του χρόνου και των δραστηριοτήτων τους. Έντονη άλλωστε είναι η αίσθηση των ανέργων για προσωπική ανεπάρκεια και αδυναμία.

Όλα τα παραπάνω αφορούν συνοπτικά τις κοινωνικές επιδράσεις των οικονομικών κρίσεων. Σε επόμενα άρθρα μας θα εξεταστούν οι συνέπειες της κρίσης στην οργανική και ψυχική μας υγεία, καθώς και στην οικογενειακή λειτουργία.

Διπλή γιορτή την 23η Απριλίου:

Παγκόσμια Ημέρα βιβλίου!

Παγκόσμια Πρωτεύουσα βιβλίου!

Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου έχει καθιερώσει την 23η Απριλίου η UNESCO. Αφορμή της επίσημης αυτής καθιέρωσης στάθηκε το γεγονός ότι στις 23 Απριλίου 1616 έφυγαν από τη ζωή δύο μεγάλα ονόματα των γραμμάτων: Ο Άγγλος δραματουργός Ουίλλιαμ Σαίξπηρ και ο Ισπανός συγγραφέας του ΔονΚιχώτη Μιγκέλντε Θερβάντες. Το γεγονός αυτό προσδίδει ιδιαίτερη συμβολική βαρύτητα και καλεί τους νέους να ανακαλύψουν την απόλαυση της ανάγνωσης, συνειδητοποιώντας το μέγεθος της συμβολής της στην κοινωνική και την πολιτιστική ανάπτυξη της ανθρωπότητας. Ξεκινώντας από το 2016, η Ένωση Ελληνικού Βιβλίου, με τη συνεργασία της Εταιρείας Συγγραφέων και του Ελληνικού Τμήματος της IBBY, καθιέρωσε και στην Ελλάδα την 23η Απριλίου ως Ημέρα Βιβλίου.

Σε διάφορα μέρη του κόσμου, έχουν καθιερωθεί για εκείνη την ημέρα πολλές γιορτές και δράσεις με επίκεντρο το βιβλίο και τη φιλαναγνωσία, αφού, σύμφωνα με τον Αμερικανού ψυχολόγο και συγγραφέα Skinner, «Δεν πρέπει να διδάσκουμε μόνο τα σπουδαία βιβλία, αλλά και την αγάπη για το διάβασμα». Την φετινή χρονιά η Αθήνα κέρδισε μία σημαντική διάκριση, καθώς έγινε Παγκόσμια Πρωτεύουσα Βιβλίου. Ο θεσμός της

Παγκόσμιας Πρωτεύουσας του Βιβλίου ξεκίνησε το 2001 και η Αθήνα είναι η 18η πόλη που κατακτά τον τίτλο.

Στόχος της τιμητικής αυτής διοργάνωσης, που διεκδίκησε και κέρδισε άξια η Αθήνα από την UNESCO τον Σεπτέμβριο του 2016, είναι να εμπνεύσει, να καλλιεργήσει και να παρακινήσει την επιθυμία για γνώση και απόλαυση της ανάγνωσης, να αφήσει το πολιτιστικό της αποτύπωμα στη σύγχρονη ελληνική κουλτούρα.

Να υπενθυμίσει επίσης ότι βιβλίο σημαίνει ιστορίες, αφήγηση, σημαίνει φαντασία, πρωτοπορία και δημιουργικότητα, τέχνες, επιστήμες, ακόμη και νέες τεχνολογίες, σημαίνει περιπέτεια και απόλαυση. Αφετηρία της παγκόσμιας διοργάνωσης αποτέλεσε η Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου και Πνευματικών Δικαιωμάτων που καθιερώθηκε το 1996. Η επιτυχία της παρότρυνε την UNESCO να αναπτύξει ένα σχέδιο ανάδειξης της Παγκόσμιας Πρωτεύουσας Βιβλίου, επιλέγοντας την Μαδρίτη σαν πρώτη πρωτεύουσα το 2001.

Οι εκδηλώσεις θα ολοκληρωθούν το επόμενο έτος 23 Απριλίου 2019.

Ελένη Μπλιούμη

ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΑΡΑΔΟΣΙΒΙΩΝ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
AGRICULTURAL-ETHNOGRAPHIC MUSEUM
OF ARADOSSIVIA ELASSON

ΑΡΑΔΟΣΙΒΙΑ 2018 ARADOSSIVIA

24^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΟΥΣΙΚΟ-ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ
24rd INTERNATIONAL MUSIC- DANCE FESTIVAL

Αφιέρωμα στη Μακεδονία της Ελλάδας

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Με τη συνδιοργάνωση της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΛΑΡΙΣΑΣ
και απόντος του Δήμου Ελασσόνας

Χοροί και τραγούδια

από την **ΑΛΒΑΝΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ**

ΣΑΒΒΑΤΟ 25 Αυγούστου ώρα 8.30 μ.μ.

Υπαίθριος χώρος του Μουσείου

Συμμετέχουν:

- ΦΟΛΚΛΟΡΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ "SHIJAKU" ΑΠΟ ΤΟ ΔΥΡΡΑΧΙΟ ΑΛΒΑΝΙΑΣ (Ansambli Populor "Shijaku")
- ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΧΑΝΙΩΝ
- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΙΖΟΜΥΛΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ «Η ΔΙΑΠΛΑΣΗ»
- ΕΝΩΣΗ ΠΟΝΤΙΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 Αυγούστου, ώρα 8.30 μ.μ.

Υπαίθριος χώρος του Μουσείου

Συμμετέχουν:

- ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ "ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ"
- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΙΤΑΡΙΑΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ "ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ"
- ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΝΙΑΚΙΟΥ ΦΛΩΡΙΝΑΣ "ΑΜΑΣΕΙΑ"
- ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ

Παρουσίαση προγράμματος: ΒΙΚΥ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ, Φιλόλογος

Επιμέλεια εκδηλώσεων: ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ, Δρ Κοινωνιολογίας

**13^η ΕΚΘΕΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ
ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΓΑΛΑΞΙΑΣ

O₂
Οξυγόνο

Χαρκίτης
ΑΡΤΟΣ-ΓΑΛΕ

Semiramis

ταβερνα
πολύχρυστο

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

ΕΡΤ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΛΑΡΙΣΑΣ, ΕΚΔΟΣΗ Ελασσόνας, ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ Ράδιο Κιβωτός, Ράδιο Ελασσόνα,
Party fm, Δημοτικό Ραδιόφωνο Λάρισας, Paidis.com larissa, Larissanet